

ÅRSMELDING 2016

for Oslo biskop og bispedømmeråd

Oslo bispedømme

INNHold

1	Leders beretning	4
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	7
3	Årets aktiviteter og resultater	9
3.1	Flere deltar i gudstjenesten og møter Gud i felleskapet	9
3.1.1	Oppslutning om gudstjenestene	11
3.1.2	Vigsel og gravferd	13
3.1.3	Døvekirken - liturgi på norsk tegnespråk	14
3.1.4	Samisk og kvensk gudstjenesteliv i Oslo	14
3.1.5	Gudstjenesteliv	15
3.1.6	Visitaser	15
3.1.7	Tros- og livssynsbetjening i forsvaret	16
3.2	Flere søker dåp og trosopplæring	16
3.2.1	Dåp	17
3.2.2	Trosopplæring 0-18 år	19
3.2.3	Konfirmasjon	21
3.2.4	Ungdom og voksne	22
3.3	Folkekirken engasjerer seg i samfunnet	24
3.3.1	Diakonalt arbeid i kirke og samfunn	25
3.3.2	Samarbeid med andre kirkesamfunn og migrantmenigheter	26
3.3.3	Religionsdialog	27
3.3.4	Misjon og globalt kirkeliv	28
3.3.5	Samarbeid med barnehager og skoler	29
3.3.6	Kirken som kulturarena	29
3.3.7	Ekstern kommunikasjon	31
3.4	Flere får lyst til å arbeide i kirken	31
3.4.1	Prestedekning	32
3.4.2	Likestilling - kjønnsbalanse i prestestillinger	33
3.4.3	Kunnskaper og ferdigheter	35
3.4.4	Ledelse av prestedtjenesten	35
3.4.5	Frivillighet	38
4	Styring og kontroll i virksomheten	38
5	Vurdering av fremtidsutsikter	40
6	Årsregnskap	42
	Vedlegg: Regnskapsoppstilling med noter	45

1. LEDERS BERETNING

Mer himmel på jord – kirken i Oslo bispedømme skal være levende, nær og tilgjengelig med Jesus Kristus i sentrum.

Visjonen forplikter, engasjerer og utfordrer til forankring og nytenkning i et samfunn og bispedømme i rask endring. Forankring i evangeliet om Jesus Kristus og nytenking med tanke på hvordan vi skal være folkekirke i et flerkulturelt og livssynsåpent samfunn. Mye godt arbeid skjer i menighetene. Det er all grunn til å løfte frem **hverdagskirken** som samler flere tusen barn, unge og voksne til trosopplæring, aktiviteter og fellesskap gjennom uken. Engasjerte frivillige og ansatte står i spissen for et omfattende menighetsarbeid. Myten om tomme kirkebygg må avlives, og erstattes av fortellingene om levende og brukte kirker. Nærmere undersøkelser viser at mange er innom kirkene i løpet av en gjennomsnittsuke.

Oppslutning om gudstjenester på søn- og helligdager har gått ned i 2016. Dette må ses i lys av at antall gudstjenester har gått ned, blant annet som følge av sammenslåing av sokn. To kirker har vært stengt for oppussing hele året. Den gjennomsnittlige deltagelse per gudstjeneste har imidlertid holdt seg forholdsvis stabil. Antall nattverdgjester viser en jevn økning, noe som trolig har sammenheng med at det feires flere gudstjenester med nattverd. Oppslutningen om kirkelige handlinger viser en nominell nedgang over de siste fem årene, men med svingninger fra år til år. Medlemstallet holder seg relativt stabilt på nivå 455 000, men den prosentvise andelen av befolkningen er synkende (54,4 %).

I Oslo bispedømme ønsker vi flere **åpne kirker** som mennesker kan oppsøke når de selv ønsker og trenger det. Det har vist seg å være et stort behov. Så mange som 700.000 var innom Oslo domkirke i 2016. Sagene kirke holdes åpen fire dager i uka av menighetens frivillige. Kirken hadde gjennom året 13 105 besøkende i denne åpningstiden. Vi ser frem til at Paulus kirke våren 2017 igjen kan åpne dørene ut mot gata og bylivet.

I bispedømmets strategiplan for 2015-18 er **oppslutning om dåp** satsingsområde for hele perioden. Det systematiske arbeidet som startet i 2014 er videreført. Nye dåpstekster for brev og nettsider er gjort tilgjengelige for menighetene. Det arbeides med dåpsteologi. Mange menigheter og prosti har fulgt opp dåpssatsingen. Eksempelvis går Nordberg og Manglerud på hjemmebesøk og inviterer til dåp. En kampanje med plakater på alle byens trikker og busser ble gjennomført i april. En undersøkelse blant deltagere på babysang viste at mange hadde lagt merke til kampanjen og var positive til tiltaket. Østre Aker og Haugerud menighet fulgte opp med tilbud om drop-in dåp påfølgende helg. Sinsen har også hatt drop-in dåp med god oppslutning. Nordre Aker prosti har invitert til dåp der menighetene har holdt festen. Asker prosti har gjennomført en egen dåpskampanje.

Bispedømmets **ungdomsår** ble innledet i juni med deltagelse på festivalen Spekter på Kalvøya i Bærum. Oslo biskop deltok i gudstjenesten og i samtaler under Tros:spekter. Hovedmålet med ungdomsåret er å skape engasjement og inspirere flere til å bli med i kirkens ungdomsarbeid, samt rekruttere til kirkelig tjeneste. Biskopens fagsamling for vigslede medarbeidere var relatert til ungdomsåret og reformasjonsmarkeringen. Ungdommens kirkemøte ble arrangert i Oslo med tema «Nåde – gratis og ikke til salgs». MajorstuaPluss er bispedømmets satsning for gruppen «unge voksne» 18-30 år.

Flyktning- og asylsituasjonen har hatt et betydelig fokus også i 2016. I februar avga biskop hørings svar vedrørende forslagene om innstramminger i utlendingslovgivningen. Engasjementet resulterte også i en NRK Dagsrevy-reportasje mens biskopen var på visitas i Jar. Innholdsmessig har det særlig blitt lagt vekt på vårt globale ansvar, likeverd, hensyn til spesielt sårbare grupper og tilrettelegging for god integrering. Biskopen utformet brev til statsministeren om juleamnesti for enslige mindreårige asylsøkere. Brevet fikk tilslutning av et samlet Bispemøte. Årets fagdag for diakoner og diakoniarbeidere ble i sin helhet viet arbeidet med integrering og samhandling med kommune og andre aktører. Det er lagt vekt på deling og læring av lokale erfaringer og initiativ knyttet til møtet med flyktninger og asylsøkere.

(Foto Erik Norrud)

Overgangen til 2017 representerer et **historisk skille mellom stat og kirke**. Som en mer selvstendig folkekirke skal vi nå finne vår plass ved siden av og sammen med andre kirkesamfunn i vårt felles kall til å styrke og fornye kristen tro blant mennesker og ulike grupper i vårt samfunn. Den verdensvide kirke har kommet til oss gjennom etablering av nye migrantmenigheter. Her har vi en spesiell utfordring i Oslo bispedømme som også kan gi impulser til fornying av menighetslivet. Oslo kristne råd er enda ikke etablert, men tiden synes mer enn moden for å realisere planene. Fornytt samarbeid med kristne organisasjoner og kirkelige institusjoner kaller også på vår oppmerksomhet ved overgangen til en selvstendig folkekirke.

Skillet stat og kirke har vært forberedt gjennom vedtak i Stortinget og Kirkemøtet over flere år. Ansatte på bispedømmekontoret har sammen med Kirkerådet og departementet forberedt og gjennomført selve **virksomhetsoverdragelsen** fra staten til Den norske kirke. Nye systemer innen lønn, personal og regnskap er testet og implementert fra årsskiftet 2017. Arbeidsmiljøundersøkelse og medarbeidersamtaler med alle ansatte er gjennomført som ledd i virksomhetsoverdragelsen. Vi konstaterer at overgangen har gått som planlagt og har skapt lite støy. Samarbeidet mellom Kirkerådet og bispedømmekontorene er styrket og det ligger til rette for økt samhandling og bedret ressursutnyttelse i tiden som kommer. Dette er en utvikling vi hilser velkommen.

Oslo bispedømme har hatt god **økonomistyring** gjennom mange år. Endringer i rammevilkårene for presteskaper og regjeringens produktivitetskrav har imidlertid ført til en anstrengt økonomisk situasjon siste året. Bispedømmerådet vedtok i mai å redusere stillingsrammen med tre årsverk og har nedsatt et bemanningsutvalg med tanke på en fremtidig bærekraftig bemanning. Gjennom stram styring og ved å holde stillinger vakant er regnskapet for 2016 i balanse.

Nye arbeidstidsavtaler for prestene ble iverksatt 1.januar 2016. Det har vært arbeidskrevende for både prester, proster og bispedømmeadministrasjonen å implementere de nye avtalene. Prostene har i brev til Kirkerådet og Bispemøtet pekt på behov for reforhandling av avtalen på sentrale punkt. Arbeidstid knyttet til beredskap og deltagelse på leir er to områder som har vist seg å være spesielt utfordrende.

Økumenisk samarbeid - siden 2001 har *Bønn for Oslo* vært en årlig begivenhet som samler bredden av kristne menigheter i Oslo. Andre pinsedag ble det holdt en flerkulturell pinsegudstjeneste i domkirken, med påfølgende festival i Domkirkeparken. Arrangementet var i samarbeid med Flerkulturelt nettverk i Norges kristne råd og over 20 migrantmenigheter i Oslo. Gudstjenesten ble gjennomført på norsk, engelsk, mandarin og eritreisk. Bibelselskapet feiret 200-årsjubileum 26.-29. mai, med Oslo domkirke som sentralt samlingspunkt også her.

Biskopene Kvarme og Eidsvig var til stede i Lund ved den historiske markeringen av Pavens besøk og møte med Det Lutherske verdensforbund på reformasjonsdagen 31. oktober. Oslo bispedømme har et godt samarbeid med Oslo katolske bispedømme, bl.a. i markeringen av reformasjonsåret og deltagelse i KATLUSA – katolsk luthersk samtaleforum.

Arbeidet med **religionsdialog** fortsetter i Oslo bispedømme, særlig i Groruddalen og på Søndre Nordstrand. Kirkelig dialogsententer er av stor betydning for utviklingen, blant annet gjennom samarbeidet rundt dialogpilotene. I **Feltprestekorpset** er det tilsatt en feltimam og feltlivssynshumanist, etter samtale med Islamsk Råd, Human-Etisk forbund og Samarbeidsrådet for tros- og livssyn (STL) som i år forøvrig kunne feire sitt 20-årsjubileum med et omfattende dialogprogram i Oslo.

Sykehjemsprestene i Oslo har det siste året opplevd stor usikkerhet etter at byrådet i budsjettet for 2016 foreslo å kutte tilskuddet til tjenesten. Etter politisk påtrykk er sykehjemsprestetjenesten i Oslo sikret ut 2017, samtidig skal det arbeides videre med å legge til rette for åndelig betjening fra andre tros- og livssynsamfunn. Vi ser bystyrets beslutning som en anerkjennelse av sykehjemsprestene. Biskop og bispedømmeråd vil nå arbeide for at det etableres gode og forutsigbare ordninger som kan skape ro og stabilitet for alle berørte.

Det nyvalgte **bispedømmerådet** ble konstituert med Gard Realf Sandaker-Nielsen som leder og Harald Hegstad som nestleder. Åpen folkekirke har etter kirkevalget i 2015 5 medlemmer, mens nominasjonskomiteen fikk 2 medlemmer. Spørsmålet om vigsel av likekjønnede fikk flertall i Kirkemøtet i 2016. I arbeidet med dette spørsmålet har både biskop, bispedømmerådets flertall og mindretall lagt vekt på at det skal være rom og respekt for to syn i vår kirke. Bispedømmerådet har vedtatt at det vil likebehandle lesbiske, homofile, bifile og transpersoner på linje med andre søkere ved ansettelse.

Fra venstre: Nestleder Harald Hegstad, biskop Ole Chr. Kvarme og leder Gard Sandaker-Nielsen. (Foto: Oslo bispedømme)

I arbeidet med ny kirkeordning har Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd og fellestrådene i Asker, Bærum og Oslo gått sammen om **prosjekt enhetlig ledelse i Oslo bispedømme**. Mandatet er vedtatt og arbeidet starter i 2017. Målet er å utarbeide en modell for fremtidig organisering av kirken i Asker, Bærum og Oslo. Kirkelig fellestråd i Oslo har også invitert bispedømmerådet med i et felles arbeid med **kirkebruksplan** for alle kirkene i Oslo.

Oslo biskop har gjennomført **visitas** i Jar, Asker, Manglerud og Døves menighet i Tromsø i 2016.

Kommunikasjon og kirkens rolle i det offentlige rom er satsingsområde. Bispedømmet har siden april hatt kommunikasjonsrådgiver i hel stilling. **Nye nettsider** ble lansert i 2016 og antall besøk har økt betraktelig.

Oslo 27.februar2016

Gard Realf Sandaker-Nielsen
leder Oslo bispedømmeråd

Ole Christian M. Kvarme
Oslo biskop

2. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Oslo bispedømme er Den norske kirkes bispedømme for kommunene Oslo, Bærum og Asker. Det regnes som et av kirkens fem opprinnelige bispedømmer og ble opprettet rundt 1070. Innen vårt bispedømme bor det 836 000 innbyggere og 55 % av disse er medlemmer av Den norske kirke. Bispedømmet omfatter tre kommuner, fire fellestråd og 53 sokn. Videre er den landsdekkende døvekirken organisert som eget prosti under Oslo bispedømme.

De overordnede mål for Oslo biskop og Oslo bispedømme er gitt av departementet, Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet som ble vedtatt av Kirkemøtet 2014 er **Mer himmel på jord** og at kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende.

Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd og stiftsdirektør utgjør ledelsen for Oslo bispedømme. Biskopen har det åndelige tilsyn med kirken i sitt bispedømme. Han er videre den øverste leder av prestedtjenesten i bispedømmet og *sørger for den nødvendige samordning med de kirkelige rådenes virksomhet* (tjenesteordning for biskoper § 2). Ole Christian M. Kvarme har siden 2005 vært biskop i Oslo.

Oslo bispedømmeråd er det demokratiske organ som leder arbeidet i bispedømmet. Bispedømmerådets hovedoppgave ihht kirkeloven § 23 er å ha sin *oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene*. Rådet skal videre *fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet*.

Stiftsdirektøren er daglig leder for bispedømmerådets virksomhet og leder for bispedømmekontoret og dets ansatte. Noen av biskopens oppgaver er delegert til stiftsdirektøren.

Ledelsen har i 2016 bestått av:

Bispedømmerådets leder:	Gard Realf Sandaker-Nielsen
Oslo biskop:	Ole Christian M.Kvarme
Stiftsdirektør:	Elise Sandnes

Oslo biskop og Oslo bispedømmeråd har felles administrasjon lokalisert i Oslo bispegård i Gamlebyen i Oslo. Gamlebyen har en tydelig kirkelig historie og var byens tyngdepunkt helt frem til 1600-tallet. Ved bispekontoret arbeider det 25 personer/22 årsverk hvorav 1,5 årsverk tilhører presteskapet.

Nøkkeltall medlemmer m.v Oslo bispedømme

Prosti	Årsverk	Sokn	Kirkemedl*	Innbyggere
	Still.ramme			
Domprostiet	20,8	8	69 284	143 113
Søndre Aker	21,8	10	75 290	138 374
Nordre Aker	13,5	5	46 897	96 416
Østre Aker	19	5	54 461	139 567
Vestre Aker	23,5	10	87 779	136 789
Bærum	21,5	10	81 210	121 984
Asker	10,8	5	40 003	59 981
Sum	130,9	53	454 924	836 224

* Antall kirkemedlemmer og tilhørige

Tallene ovenfor omfatter ikke døveprostiet. Døveemenighetene er Den norske kirkes menigheter for døve og sterkt hørselshemmede. Døveemenighetene utgjør et landsdekkende prosti under Oslo bispedømme.

Oslo biskop har videre tilsyn med feltprestene i feltprestekorpset. Feltprestekorpset har prester i tjeneste ved Forsvarets avdelinger både i inn- og utland.

Nøkkeltall kirkelige handlinger Oslo bispedømme

Antall	2012	2013	2014	2015	2016
Døpte	4 001	3 793	3 694	3 485	3 413
Konfirmerte	3 169	3 019	3 221	3 159	2 923
Vigsler	803	800	794	710	742
Gravferder	4 357	3 998	3 842	3 969	3 815
Gudstjenester søn*	4 088	3 966	3 758	3 668	3 714
Gudstj. deltak søn*	458 988	441 426	433 606	427 062	422 988
Gudstjenester	6 390	6 276	6 305	6 103	6 144
Gudstj.deltak	627 578	606 686	634 191	615 971	602 131

*Gudstjenester og deltakelse gjelder kun for søn-og belligdager

Oslo bispedømme har som mål for perioden 2015-2018 at flere deltar i gudstjenestene og at flere søker dåp og trosopplæring. Tallene for 2016 kan tyde på at nedgangen i antall dåp har flatet noe ut og at oppslutningen om gudstjenestene fortsatt har noe nedgang.

Utvikling medlemstall 2010-2016 Oslo bispedømme

pr 31.12	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Oslo bisped	468 690	467 283	467 613	467 316	465 677	461 552	454 924
% av befolkn	61,10 %	59,60 %	58,60 %	57,60 %	57,40%	55,75 %	54,4 %

Oslo bispedømmes medlemstall holder seg ganske stabilt. Andelen i befolkningen som er medlemmer i Den norske kirke har imidlertid vært synkende i mange år, fra 65 % i 2008 til 54,4 % i 2016. Nedgangen skyldes innvandring og en stadig mer flerkulturell befolkning, men er også forårsaket av utmeldinger og nedgang i dåp også blant kirkemedlemmer.

Innmeldte/utmeldte Oslo bispedømme 2016

	Asker	Bær	Dom	SA	ØA	NA	VA	TOT
Inn	41	92	128	115	74	74	36	560
Ut	440	822	2 154	1 066	777	1 775	285	7 319

Kirken i Oslo mottok i løpet av året 560 innmeldinger og 7 319 meldte seg ut av kirken. De fleste utmeldingene kom i august i forbindelse med lanseringen av den elektroniske selvbetjeningsløsningen for medlemsregisteret.

Nøkkeltall for årsregnskapet Oslo bispedømme

<i>Hele 1000 kr *</i>	2014	2015	2016
Antall årsverk		193,3	187,3
herav prestatetjenesten		160	159,9
Samlet tildeling post 01 *	131 497	138 315	144 339
Utnyttelsesgrad post 01	103,5 %	100,7 %	100,5 %
Lønns- og driftsutg *	136 130	139 334	145 093
Lønnsandel av driftsutg	87,9 %	88,0 %	89,8 %
Lønn og sos. kostn pr årsverk *			697

Tildelingen på brutto NOK 144,3 m innbefatter tildelingen til kirkelig betjening for døveprostiet. Lønnsandel av driftsutgifter er beregnet slik: sum lønn ihht artskontorrapporteringen målt i forhold til sum utbetalinger til drift. Lønn omfatter lønn, arbeidsgiveravgift og andre ytelser; kf note 2. Antall årsverk omfatter også døveprostiet, der bispedømmerådet er arbeidsgiver også for diakoner, kateketer og trosopplærere. Vi viser ellers til årsregnskapet i del VI sammen med kommentarer.

3. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Dette kapitlet i årsmeldingen rapporterer både mot resultatmålene fra Kirkerådet og mot de fire hovedmålene i bispedømmets Strategiplan 2015-2018. Delmålene i strategiplanen og tiltaksplanen for 2016 gir disposisjon av framstillingen.

Tallene for 2016 i dette kapitlet er sendt inn av prostene i Oslo bispedømme og utgjør tallene som menighetene rapporterte inn til SSB med frist 20. januar. Tallene kan avvike noe fra Kirkerådets oppstillinger. Tallene for foregående år er hentet fra NSDs statistikker.

3.1 FLERE DELTAR I GUDSTJENESTEN OG MØTER GUD I FELLESSKAPET**Hovedmål:**

Gudstjenesten gir et møte med Gud, fornyer troen, er en kilde til livsutfoldelse og en støtte i livets ulike faser og overganger. Flere deltar i gudstjenesten og opplever den som et åpent og inkluderende fellesskap.

Strategiske mål:	Resultatmål	Nøkkelindikatorer
1. Gudstjenestelivet blomstrer	Oppslutningen om gudstjenesten øker	Gudstjenestedeltakelse
	Gudstjenestetilbudet holdes oppe	Gudstjenestefrekvens
	Flere velger kirkelig vigsel	Antall vigsler
	Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe	Antall kirkelige gravferder
	Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk	Antall konserter og kulturarrangementer i kirkene
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokal gudstjenesteordning

Samlet vurdering og måloppnåelse

Målsettingen for Oslo bispedømme er at «Gudstjenesten gir et møte med Gud, fornyer troen, er en kilde til livsutfoldelse og en støtte i livets ulike faser og overganger». Dette er vanskelig å måle i tall, men det er et mål å strekke seg etter gjennom delmål og tiltak. Det er mange årsaker til den tallmessige utviklingen, noe kan vi påvirke og noe ikke. Gudstjenester på søn- og helligdager forteller bare en del om livet som utfolder seg i kirkene. **Telleuker** gjennomført i blant annet Asker prosti viser at 4600 personer er innom kirkene i prostiet til ulike arrangement i løpet av en gjennomsnittlig uke.

Det totale antall gudstjenestedeltakere på søn- og helligdager hadde en liten nedgang på 1,4 prosent fra 2015 til 2016 i Oslo bispedømme, mens nedgangen fra 2012 til 2016 var på 7,8 prosent. En av grunnene til nedgangen i femårsperioden er trolig at det totale antall gudstjenester på søn- og helligdager da ble redusert med 374, dvs 9,1 prosent. Dette var blant annet en følge av sammenslåing av sokn, at noen kirker er tatt ut av bruk og at noen kirker er stengt for oppussing.

Antall gudstjenester på søn- og helligdager har imidlertid økt fra 2015 til 2016 med 1,3 prosent. Gudstjenestetilbudet holdes dermed oppe med en **økning i gudstjenestefrekvensen** fra 108 prosent i 2015 til 115 prosent i bispedømmets 53 sokn i 2016.

Gjennomsnittlige gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager i bispedømmet har økt med 1,4 prosent fra 2012 til 2016, mens det er en nedgang fra 2015 til 2016 på 2,1 prosent.

I samme tidsrom har **det totale antall nattverddeltakere økt** med 2,9 prosent. Samtidig har også **antall gudstjenester med nattverd økt**, slik at den gjennomsnittlige nattverddeltakelsen har gått ned med 3,1 prosent. Her er det variasjoner mellom prostiene og mellom menighetene i prostiene.

Nedgangen i antall **kirkelige vigsler** i Oslo bispedømme har fortsatt. I 2016 ble 742 brudepar viet kirkelig. Det er en nedgang på 7,6 prosent fra 2012. Vi antar at en av årsakene ligger i den generelle nedgangen i inngåtte ekteskap. Samtidig ønsker bispedømmet å styrke den kirkelige medvirkningen, blant annet ved å åpne opp for vigselssteder utenom kirkene. Dette har bidradd til at flere velger kirkelig vigsel som ellers ikke ville ha gjort det.

542 færre personer ble **gravlagt kirkelig** i 2016 enn i 2012. Det utgjør en nedgang på 2 prosent. Noe av årsaken kan være variasjon i antall døde. Andelen som velger såkalt livssyns åpne seremonier er økende. Det utgjorde fire prosent i 2015 – i tillegg til seremonier ved Human Etisk Forbund og ulike trossamfunn.

Det er holdt fire **gudstjenester på samisk** i bispedømmet – i tillegg til **én kvensk**. Dette er det samme som tidligere år. Det er ønskelig å opprettholde og styrke dette gudstjenestetilbudet så langt kapasiteten rekker.

Kunst- og kulturaktivitetene – og ikke minst korvirksomheten – står sterkt i alle prostiene (omtalt under kap 3.3.6). Vel 244 000, dvs en økning på 11,7 prosent fra 2015, besøkte en kirke i bispedømmet i forbin-

delse med de 1349 kulturarrangementene som fant sted i 2016. Antall kulturarrangementer har holdt seg stabilt fra 2015. Flere menigheter bruker profesjonelle kunstnere i gudstjeneste- og menighetsliv.

I 2016 fikk alle menighetene i det landsdekkende **Døveprostitet** godkjent sine lokale grunnordninger for gudstjenestelivet på norsk tegnspråk. Det er arbeidet videre med oversettelse av bibeltekster og utvikling av gudstjenestemateriell. Nye soknegrenser ble vedtatt i desember 2016.

3.1.1 OPPSLUTNING OM GUDSTJENESTENE

Antall gudstjenester på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Domprostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker	Totalt
2016	308	590	669	643	547	329	628	3 714
2015	297	625	555	668	541	326	656	3 668
2014	308	580	573	681	546	382	688	3 758
2013	322	611	671	702	563	421	706	3 996
2012	320	595	694	725	633	409	712	4 088
Endring								
2012-2016	-12	-5	-25	-82	-86	-80	-84	-374

Det totale antall gudstjenester på søn- og helligdager i Oslo bispedømme har økt med 46 fra 2015 til 2016. Domprostiet står for den største økningen fra 2015 til 2016, mens de andre prostiene melder om mindre endringer. Antall gudstjenester på søn- og helligdager er redusert med 374 i løpet av de siste fem årene. Noe skyldes at sokn er slått sammen og noen kirker tatt ut av bruk (Bredtvedt, Markus, Gamlebyen og Majorstuen). I Østre Aker prosti, der antall sokn er redusert fra 13 til fem i perioden, har antall gudstjenester stabilisert seg fra 2014-2016. Forordningen legger opp til flere fellesgudstjenester i samarbeidende sokn og til prostigudstjenester. Noen kirker har vært stengt for oppussing hele eller deler av 2016. Det gjelder blant annet Paulus kirke og Oppsal kirke. Noen kirker har flyttet ettermiddagsmesser søndag ettermiddag til en ukedag. Det gjelder bl.a. Domkirken. Flere sokn feirer hverdagsgudstjenester, både i kirkene og ikke minst på institusjoner. I 2016 ble det totalt feiret 6109 gudstjenester i bispedømmet, et antall som er på nivå med 2015. Gudstjenester for barnehager og skoler er inkludert i disse tallene. Gudstjenester i Akershus slottskirke og Slottskapellet er registrert under Domprostiet.

Gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2016	46 374	68 166	78 347	72 483	42 457	27 488	87 673	422 988
2015	44 140	72 413	70 400	80 952	43 518	26 053	89 586	427 062
2014	47 997	75 408	69 125	77 823	46 855	28 217	88 181	433 606
2013	47 192	77 838	73 091	78 134	46 393	28 149	90 629	441 426
2012	51 652	77 980	75 816	82 569	48 256	26 311	96 404	458 988
Endring								
2012-2016	-5 278	-9 814	+2 531	-10 086	-5 799	+1 177	-8 731	-36 000

Gjennomsnittlig deltakelse per gudstjeneste på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Domprostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker	Totalt
2016	150,6	115,5	117,1	112,7	77,6	83,9	139,6	113,9
2015	148,6	115,9	126,6	121,2	80,4	79,9	136,6	116,4
2014	155,8	130,0	120,6	114,3	85,2	73,9	128,2	115,4
2013	146,6	127,4	108,9	111,3	82,4	66,9	128,4	110,5
2012	161,4	131,1	109,2	113,9	76,2	64,3	135,4	112,3
Endring								
2012-2016	-10,8	-14,4	+7,9	-1,2	+1,4	+19,6	+4,2	+1,6

Domprostiet og Nordre Aker prosti har hatt en økning i gudstjenestedeltakelsen fra 2012 til 2016. For Nordre Aker er økningen på 30 prosent. Dette er gledelig i en periode med sammenslåing av sokn i prostiet og Paulus kirke stengt for oppussing. De andre prostiene registrerer varierende tilbakegang i totalt antall deltakere. Det gjelder også for den totale oppslutningen om gudstjenester på søn- og helligdager i bispedømmet som helhet – både for de siste to årene og for femårsperioden. Gjennomsnittlig deltakelse per gudstjeneste har økt med 1,4 prosent i femårsperioden (1,6 personer), mens den viser en nedgang fra 2015 til 2016 på 2,1 prosent (2,5 personer). Rapportene viser stor variasjon i utviklingen mellom de enkelte soknene. I Domprostiet har blant annet Uranienborg økt gjennomsnittlig oppslutning fra 87,4 i 2012 til 124,3 i 2016. Også Domkirken har hatt en økning i gjennomsnittlig deltakelse - fra 251 i 2013 til 306 i 2016. Noe av årsaken til nedgangen i andre prosti er trolig reduksjon av det totale antall gudstjenester.

Det er vanskelig å se en statistisk sammenheng mellom gudstjenestereformen (fra 2012) og oppslutning om gudstjenestene. Alle prosti melder imidlertid om økt involvering av frivillige. I flere menigheter har en lykkes med en god organisering av gudstjenesteteam og økt frivillig eierskap til gudstjenesten. De store variasjonene i den liturgiske musikken har vært gjenstand for drøftinger gjentatte ganger.

Antall nattverddeltakere totalt

År	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2016	15 235	27 167	52 978	30 913	23 048	16 969	31 387	197 697
2015	14 991	26 455	49 365	34 008	22 768	15 975	31 254	194 816
2014	14 430	29 065	49 033	38 567	22 757	16 445	35 582	205 879
2013	13 877	28 032	50 187	34 333	21 777	15 832	32 700	196 738
2012	14 435	26 042	48 431	31 421	21 368	15 266	35 245	192 208
Endring								
2012-2016	+800	+1 225	+4 547	-508	+1 680	+1 703	-3 858	+5 489

Gjennomsnittlig nattverddeltakelse

År	Asker	Bærum	Domprostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker
2016	57	59	47	58	47	49	57
2015	65	56	47	62	43	46	58
2014	66	63	50	69	45	42	62
2013	67	61	50	59	45	38	55
2012	76	65	47	59	40	37	60
Endring							
2012-2016	-19	-6	0	-1	+7	+12	-3

Det totale antall nattverddeltakere i bispedømmet har gått opp med nær 5 500 i løpet av de siste fem årene. Med unntak av Vestre og Søndre Aker er dette en generell trend i prostiene. Økningen skyldes at det totalt

feires flere gudstjenester med nattverd, noe som påvirker gjennomsnittet av deltakere per gudstjeneste. Både Asker og Bærum har en betydelig gjennomsnittlig nedgang per gudstjeneste, selv om det totale antallet øker. Østre og Nordre Aker prostier viser imidlertid til en økning både i total og gjennomsnittlig deltakelse. Her er det variasjoner blant menighetene innen hvert prosti.

Tiltak framover

Det pågår flere prosesser i bispedømmet som vil påvirke det totale antall gudstjenester og dermed kanskje også oppslutningen. Det gjelder blant annet arbeidet med en såkalt kirkebruksplan i samarbeid med Kirkelig fellesråd i Oslo, og det gjelder arbeidet med plan for bemanning i menighetene.

3.1.2 VIGSEL OG GRAVFERD

Kirkelige vigslers Oslo bispedømme

År	Asker	Bærum	Domprostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker	Totalt
2016	61	111	229	109	39	44	149	742
2015	63	99	172	82	54	70	173	710
2014	72	105	266	80	45	55	158	794
2013	59	116	188	123	59	51	208	800
2012	52	121	167	131	58	54	220	803
Endring								
2012-2016	9	-10	62	-22	-19	-10	-71	-61

Sammenlignet med 2015 kan 2016 vise til 32 flere vigslers i bispedømmet totalt. Størst økning i femårsperioden 2012-2016 er det i Domprostiet, mens Vestre Aker viser størst nedgang. For øvrig varierer tallene fra år til år innenfor hvert prosti. Vi har ikke oversikt over hvor mange ekteskap som er inngått totalt i bispedømmet og kan dermed ikke si noe om hvor stor andel kirkelige vigslers utgjør. Vi tolker den nominelle nedgangen som en del av den generelle nedgangen i inngåelse av ekteskap i samfunnet – i tillegg til at mange reiser utenlands. Åpning for forsøk med vigslers utenfor kirkehusene er et tiltak for å imøtekomme ønsker fra mange og styrke kirkens medvirkning i ekteskapsinngåelsen. Det ble gjennomført 11 forbønnshandlinger for borgerlig inngåtte ekteskap.

Kirkelige gravferder i Oslo bispedømme

År	Asker	Bærum	Domprostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker	Totalt
2016	277	717	447	740	716	268	650	3 815
2015	307	618	435	812	698	310	691	3 958
2014	298	743	357	757	718	302	712	3 842
2013	314	782	402	765	698	290	747	3 998
2012	302	802	442	843	763	322	883	4 357
Endring								
2012-2016	-35	-85	5	-97	-47	-54	-233	-542

Det er nominell nedgang i kirkelige gravferder i alle prosti – med unntak av en liten økning i Domprostiet. Vi kjenner ikke til hvor stor andel kirkelige gravferder utgjør av det totale antall døde. Det har vært en trend de siste årene at såkalt livssyns åpne seremonier – ofte i regi av gravferdsbyråene – er økende. I Oslo bispedømme var det i 2015 ca. fire prosent som etterspurte og valgte livssyns åpne seremonier. I tillegg kommer seremonier i regi av Human Etisk forbund og ulike religionssamfunn.

Tiltak framover

Det er ønskelig å vurdere hvordan praksisen med vigsler utenfor kirkerommet fungerer og virker inn på brudepars valg av kirkelig vigsel. Kirkemøtet i 2017 har vedtatt ny vigselsliturgi 2017 for likekjønnet og ulikekjønnet vigsel. Dette vil bli fulgt opp.

Det er ønskelig å vurdere endringer i gravferdspraksisen i Oslo bispedømme med tanke på tiltak for å opprettholde andelen kirkelig gravferd.

3.1.3 DØVEKIRKEN - LITURGI PÅ NORSK TEGNSPRÅK

Døvekirken har norsk tegnspråk som menighetens offisielle språk og er organisert i et landsdekkende prosti. Preste-, diakon- og katekettjenesten ledes av Oslo biskop/bispedømmeråd ved døveprosten. Prostiets øvrige virksomhet ledes av Døvekirkenes fellesråd og kirkevergen. Døvekirken har menighetsråd i Oslo, Sandefjord (vedtatt i 2016), Stavanger, Bergen, Ålesund, Trondheim og Tromsø. Menighetsutvalget i Kristiansand ligger formelt under menighetsrådet i Stavanger. I 2016 ble det tilsatt ny prest i Kristiansand med Kristiansand og Bergen som tjenestedistrikt. Døvekirken fikk i 2016 fastsatt nye menighetsgrenser. Konsekvensen er at Døves menighet Tromsø har etablert flere gudstjenester i sitt nye område Ofoten og Lofoten. Døves menighet Stavanger har etablert et mer aktivt menighetsliv og gudstjenester i Haugesund med omlandet Haugaland og Sunn-Hordaland. Døvekirken utgir egen fyldig årsmelding.

I desember 2015 godkjente biskopen ny gudstjenesteliturgi på norsk tegnspråk. Denne dannet utgangspunkt for menighetenes arbeid med lokale grunnordninger vinteren 2016. Etter biskopens godkjenning ble denne offisielt tatt i bruk i gudstjenesten første påskedag 2016. Høsten 2016 har det pågått et arbeid med nye forordninger for alle menighetene i prostiet. Disse kunne ferdigstilles i januar etter at Kirkerådet vedtok de nye soknegrensene i desember.

Antall gudstjenester på søn- og helligdager har økt fra 160 i 2011 til 214 i 2016. I samme periode har antall gudstjenestedeltakere hatt en betydelig økning: fra 3 134 til 6 217. Innføring av ny hovedgudstjeneste synes å ha skapt større engasjement for gudstjenestelivet, og fokus på involvering har ført til at medliturgene nå har fått en tydeligere rolle. Fokuset på bruk av norsk tegnspråk har ført til diskusjoner i døvemiljøet – ikke minst er inkludering av døve og tunghørtes hørende nettverk tematisert.

Tiltak framover

Den bredt sammensatte styringsgruppen som har ledet gudstjenestearbeidet i Døvekirken siden 2012, fortsetter arbeidet med utvikling av liturgier for gravferd og vigsel og alternative gudstjenesteledd, bønner, salmer og poesier. I samarbeid med Den norske Bibelselskapet pågår det også et arbeid med oversettelse av ny tekstbok – og etter hvert hele Bibelen – til norsk tegnspråk. Undergrupper står for den konkrete oppfølgingen.

3.1.4 SAMISK OG KVENSKE GUDSTJENESTELIV I OSLO

Det bor mange samer i Oslo bispedømme, men det gis ingen oversikt over hvilke menigheter som har samisktalende medlemmer. Siden tidlig på 1980-tallet er det normalt gjennomført fire samiske gudstjenester i bispedømmet – tre på nordsamisk og én på sørsamisk - med markering av den samiske folkedagen 6. februar som et hovedpunkt. Dette gjøres i samarbeid med Samisk ressursutvalg (opprettet i 1998). Det er gjennomført én

kvensk gudstjeneste i samarbeid med Foreningen Qvån Østland.

På grunn av mangel både på kapasitet og på økonomiske ressurser har en ikke kommet videre i arbeidet med samisk prestestilling for Sør-Norge (jf. Strategiplan for samisk kirkeliv). Anliggendet er ført videre i Tiltaksplan for 2017.

3.1.5 GUDSTJENESTELIVET

Arbeid med lokale grunnordninger

Menighetene Paulus og Sofienberg, Torshov og Lilleborg og Sagene og Iladalen i Nordre Aker prosti fikk i 2016 utarbeidet og godkjent sine lokale grunnordninger for gudstjenestefeiringen, etter at de hadde gjort erfaringer og arbeidet seg sammen som nye sokn. Det samme gjaldt for Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn. Soknene Bekkelaget og Ormøy, samt Klemetsrud og Mortensrud ba i 2016 om å få vente med å sende inn søknad om lokal grunnordning, da menighetene trengte mer tid for å arbeide seg fram til en felles gudstjenesteordning. De øvrige soknene i bispedømmet har vedtatte lokale grunnordninger. De fleste soknene skal evaluere grunnordningene i løpet av 2018 – 2020 og søke biskopen om videreføring eller endringer.

Arbeid med utarbeidelse av forordning

Nordre Aker prosti har fått ny forordning i 2016. Vestre Aker prosti og Søndre Aker prosti mangler nye forordninger etter soknesammenslåingene i prostiene, og det er et mål at forordningen er på plass innen utgangen av 2017. Prostene ser til at forordningen i de øvrige prostiene skjer etter intensjonen. Forordningen besluttet av biskopen, etter innhenting av synspunkter fra kirkevergen med tanke på fellesrådets ressurser i den enkelte menighet, samt i forståelse med menighetsrådene og prosten.

Det settes ikke i gang arbeid med ny forordning i Asker og Bærum.

Telleuker

Kirkene i bispedømmet er mer enn søndagskirker. Kirkene er levende kirkebygg, der det foregår mange arrangement og et utstrakt arbeid uken igjennom. For å få et bilde av hvor mange som er innom kirkene i løpet av uken, gjennomfører flere menigheter telleuker, der en teller deltakere ved alle aktiviteter og arrangement. I Asker prosti er det i gjennomsnitt 4 627 personer innom kirkene i løpet av en uke. I Lommedalen og Høvik menigheter i Bærum prosti er henholdsvis 1 487 og 1 095 personer innom kirkene i en gjennomsnittsuke.

Tiltak framover

Gudstjenestefeiringen er sentralt i menighetens diakonale arbeid. Vi vil også fortsatt ha et fokus på de muligheter som ligger i det å benytte seg av globale ressurser og ha et globalt engasjement i gudstjenesten, og gi rom for varierte kunst- og kulturuttrykk.

Det skal utarbeides kriterier for søknad om videreføring eller endring av de lokale grunnordninger i det enkelte sokn. Arbeidet med å beslutte forordninger, samt tilpasse de forordninger som allerede er gitt, videreføres i 2017.

Kirkemøtet i 2017 gjorde vedtak om liturgisk musikk med tre faste serier og to serier for høytidene. Disse må implementeres i menighetene. Vedtatt revidert dåpsliturgi skal tas i bruk.

3.1.6 VISITASER

Visitasreglementet paragraf 1 sier blant annet følgende: *En bispevisitas er et institusjonalisert og rettslig ordnet besøk av biskopen i ett eller flere sokn i den hensikt å utøve kirkelig tilsyn. ... Formålet med bispevisitasen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet. Biskopen skal ved visitasen legge vekt på forkynnelsen av Guds ord i soknet. Ved dette skal biskopen gi støtte til menighetenes virksomhet og styrke fellesskapet i menighetene. Sammen*

med menighetsråd og ansatte skal biskopen under visitasen gå inn i et felles arbeid for å prøve menighetslivet på Guds ord og vår kirkes bekjennelse, og inspirere til frimodighet og fornyelse. Menighetens arbeid skal også vurderes opp mot de planer som foreligger fra kirkelige organer.

Noen gjennomførte tiltak

I 2016 gjennomførte biskopen visitaser i Jar, Asker og Manglerud menigheter – i tillegg til visitas i Døves menighet Tromsø og visitas i Feltprestkorpset i Sør Tyskland. Se rapporter fra visitasene i biskopens visitasforedrag på Oslo bispedømmes hjemmesider (<https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/Oslo/biskopens-taler/>).

Det ligger til prostens oppgaver å bistå menigheten i forberedelsene til en visitas og å følge opp i samarbeid med menighetsråd, fellesråd, sokneprest og daglig leder.

Tiltak framover

På grunn av bispeskifte i 2017 legges det kun opp til visitas i Uranienborg menighet dette året.

3.1.7 TROS- OG LIVSSYNSBETJENING I FORSVARET

Feltprosten står under tilsyn av Oslo biskop, og biskopen har tradisjonelt gjennomført visitaser i Feltprestkorpset. Gjennom en årrekke har imidlertid Feltprestkorpset sett behovet for å utvide tjenesten til også å inkludere personell fra et større mangfold av tros- og livssynssamfunn i tillegg til prestene. Erfaringer fra et tros- og livssynsprosjekt som ble gjennomført i 2016, støttet dette i likhet med Forsvarsdepartementets høringssvar til NOU 2013:1 «Det livssynsåpne samfunn». Sjefen for Feltprestkorpset (feltprosten) kunne derfor høsten 2016 starte prosessen med å rekruttere personell til de militære stillingene som feltimam og feltlivssynshumanist i Feltprestkorpset med oppstart på nyåret 2017. Sjefen for Feltprestkorpset har dessuten inngått intensjonsavtale med Islamsk Råd Norge og Human-Etisk Forbund om at disse står som sendeorganisasjoner. Både prester i Den norske kirke og prester og forstandere i registrerte trossamfunn kan tjenestegjøre som feltprester i Feltprestkorpset

Tiltak framover

Det er nå behov for å inngå en samarbeidsavtale mellom Forsvaret og Den norske kirke om feltpresttjenesten.

3.2 FLERE SØKER DÅP OG TROSOPPLÆRING

Hovedmål:

Flere velger å la sine barn døpe. Alle døpte barn i alderen 0-18 år deltar i det helhetlige og systematiske trosopplæringstilbudet. Ungdom over 18 år og voksne har flere steder for utvikling av kristen kunnskap, tro og spiritualitet.

Strategiske mål fra Kirkerådet:

Strategiske mål:	Resultatmål	Nøkkellindikatorer
2. Flere søker dåp og trosopplæring	Oppslutning om dåp øker	Andel døpte av tilhørende
	Omfanget i trosopplærings-tilbudet øker	Gjennomsnittlig timetilbud i menighetene
	Oppslutning om trosopplæringstiltakene øker	Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak
	Oppslutning om konfirmasjon holdes oppe	Konfirmerte av døpte 15-åringer

Samlet vurdering og måloppnåelse

Nedgangen i antall dåp ser ut til å ha flatet noe ut for bispedømmet som helhet når vi ser på utviklingen fra 2015 til 2016. Alle prosti, med unntak av Domprostiet, har en **prosentvis økning i oppslutning om dåp av tilhørende**. Asker prosti øker fra 79 til 92 prosent, mens Nordre Aker øker fra 26 til 32 prosent. Totalt for bispedømmet øker prosenten for døpte av tilhørende fra 56 til 64. Siden tallene ikke er endelige, vil vi være forsiktige med å trekke bastante konklusjoner på dette tidspunktet.

Omfang i trosopplæringstilbudet har økt ved at det gjennomsnittlige timetilbudet i menighetene har økt fra 236,8 timer i 2015 til 298,3 timer i 2016, dvs en økning på 55,5 timer. **Målet er dermed nådd.**

Den prosentvise oppslutningen om trosopplæringstiltakene har vært forholdsvis stabil de siste fire årene. Utviklingen varierer noe fra tiltak til tiltak. Størst oppslutning har dåpssamtalen med 99 prosent. Fireårsbok når en tredel av målgruppa, 6-årstiltak en femdel, tårnagethelg i underkant av hver femte døpte, LysVåken en av seks, og tiltak etter konfirmasjon en av fem.

(Foto: Erik Norrud)

Oppslutning om konfirmasjon blant døpte 15-åringer har holdt seg forholdsvis stabil for bispedømmet totalt gjennom de siste fem årene – med noen variasjoner i prostiene. I 2016 ble over sju av ti døpte 15-åringer konfirmert i kirken.

3.2.1 DÅP

Utvikling i antall dåp i Oslo bispedømme fra 2012 til 2016

År	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2016 ¹	295	622	541	544	260	341	810	3 413
2015	296	586	616	540	276	292	823	3 429
2014	307	652	709	574	304	318	841	3 705
2013	303	685	601	637	308	324	935	3 793
2012	356	727	595	722	327	324	950	4 001
Endring								
2012-2016	-61	-105	-54	-178	-193	+17	-140	-588

Oppslutning om dåp av tilhørende 0-1 år

	2014			2015			2016		
	Dåp	tilhørende	%	Dåp	tilhørende	%	Dåp	tilhørende	%
Asker	307	390	79 %	296	374	79 %	295	322	92 %
Bærum	652	766	85 %	586	848	69 %	622	755	82 %
Domprostiet	709	1 342	53 %	616	1 200	51 %	541	1 124	48 %
Vestre Aker	841	1 184	69 %	823	1 168	70 %	810	968	84 %
Nordre Aker	318	1 178	27 %	292	1 137	26 %	341	1 054	32 %
Østre Aker	304	688	44 %	276	627	44 %	260	548	47 %
Søndre Aker	574	1 077	53 %	540	1 003	54 %	544	851	64 %
TOTALT	3 705	6 625	59 %	3 429	6 357	56 %	3 413	5 622	61 %

Prosentandelen døpte av tilhørende har økt i løpet av det siste året i alle prosti med unntak av Domprostiet. Den nominelle oppslutningen om dåp har gått nedover i alle prosti – med unntak av Nordre Aker - i løpet

(Foto: Erik Norrud)

av de siste fem årene. Tabellen over viser at 61 prosent av tilhørende barn i bispedømmet, dvs der minst en av foreldrene er medlem av Den norske kirke, blir døpt i løpet av det første leveåret. Tabellen viser at det er færre tilhørende barn i målgruppa. Vi kjenner ikke til hvor stor prosent dette er av antall fødte. Tabellen viser for øvrig stor forskjell mellom vest og øst i bispedømmet, med Asker prosti på topp med 92 prosent døpte av tilhørende i 2016, fulgt av Vestre Aker og Bærum. På tross av økt antall dåp, døpes bare en tredel av tilhørende barn i alderen 0-1 år i Nordre Aker prosti.

Noen gjennomførte tiltak

Siden vinteren 2014 har Oslo bispedømme hatt dåp som satsingsområde. Det ble opprettet en prosjektgruppe med undergrupper som har gjennomført en rekke tiltak. Målsettingen har vært å informere om dåp på en lettfattelig måte, gjøre dåp mer tilgjengelig og bevisstgjøre og dyktiggjøre menighetene i møte med dåpsforeldrene. I årsmeldingen for 2015 ble det redegjort for tiltakene.

En mediestrategigruppe og administrasjonen ved bispedømme-kontoret har fulgt opp dåpssatsingen i 2016. To uker ved påsketider ble det gjennomført en informasjonskampanje på busser og trikker i Oslo – i tillegg til noen informasjonsmontere rundt i byen – der bispedømmet gjennom tre plakater informerte og minnet om

dåpen som en mulighet. Av andre tiltak kan nevnes: Det ble utarbeidet et notat som inspirasjon til dåpssamtalen, som ble sendt prestene. En formiddag på høsten ble det arrangert frokostmøte om dåps-teologi. Det ble utviklet tekster om dåp til bispedømmets hjemmesider og til fritt bruk i menighetene, samt tekst til brev med invitasjon til dåp.

(Foto: Sveinung Bråthen)

¹ Tallene for 2016 er ufullstendige tall per 20.01.2017. Disse vil trolig bli noe endret i endelig statistikk for året.

Det er gledelig at mange prosti og menigheter har et eierskap til dåpsarbeidet. Blant annet har Sinsen menighet arrangert drop-in-dåp, som fire familier benyttet seg av. Fem barn ble døpt.

Tallene fra 2015 til 2016 er gledelige. Det er et håp at tendensen vil fortsette, selv om det fortsatt er for tidlig å si om Oslo bispedømme har lyktes i på sikt å ha stabilisert og eventuelt snudd den negative trenden. Tilbakemeldinger fra menighetene viser at nedgangen noen steder ser ut til å ha flatet ut. Det er også en økt bevissthet rundt dåp og hvordan kirken informerer og møter dåpsfamilier.

Tiltak framover

Våren 2017 er det lagt ut tekst til hjemmesidene om dåp av voksne. Det vil bli lagt ut en tekst om dåpsteologi, og revidert dåpsliturgi vil danne utgangspunkt for seminar.

3.2.2 TROSOPPLÆRING 0-18 ÅR

Oppslutning om trosopplæringstiltakene

Totalt antall timer planlagt (i aktiv plan)	Gjennomsnittlig antall timer planlagt (i aktiv plan)	Totalt antall timer (gjennomført)	Gjennomsnittlig antall timer trosopp-læringstilbud 2016	Gjennomsnittlig antall timer trosopp-læringstilbud 2015	Gjennomsnittlig antall timer trosopp-læringstilbud 2014	Diff. 2014 -> 2015	Diff. 2015 -> 2016
10 734	355,0	8 949	298,3	236,8	242,8	-6,0	61,5

Fra 2015 til 2016 har antall gjennomførte timer gått fra 236,8 til 298,3. Dette er en økning på 61,5 timer og viser at menighetene øker antall gjennomførte timer når planene for fullt blir satt ut i livet etter godkjenning.

Oppslutning om trosopplæringstiltakene

Tabellen under gir en oversikt over oppslutning fra 2013 til 2016 om de utvalgte tiltakene det måles på i trosopplæringsreformen i soknene som har fått godkjent plan. Det vil si at «døpte i målgruppen» på sikt vil øke, fordi det blir flere og flere menigheter som får godkjent plan. I 2013 var det kun menigheter i tre prostier det ble målt på. I 2014 og 2015 var det fire og i 2016 var det fem (med unntak av to sokn som ikke ble godkjent for årsskiftet). Oslo bispedømme har de to mest folkerike prostiene igjen til godkjenning. Planene for menighetene i Bærum og Vestre Aker vil i all hovedsak bli godkjent i 2017 (fire menigheter har fått utsettelse til 2018). Etter avtale med Kirkerådet vil ikke Døveprostiet være en del av statistikken (de har ikke eget medlemsregister), men de vil fortsatt rapportere på sine deltakere og arbeidet med å nå bredden.

Med godkjente planer i 2016 i menighetene i Søndre Aker prosti, øker selvsagt antall døpte i målgruppen. Følgelig er det derfor vanskelig å se på utvikling i hele bispedømmet for alle sokn har godkjent plan. Først fra årsrapportering 2018 vil vi ha det samme tallgrunnlaget fra år til år og kan se lengre linjer i oppslutningen i de enkelte sokn. Da vil årskullet det måles på, for eksempel når det gjelder fireårsbok, finnes igjen to år senere i seksårstiltak. Da kan vi si noe om oppslutning fra samme årskull over tid.

	2016			2015			2014			2013		
	Antall døpte	Del-takere	Prosent	Antall døpte	Del-takere	Prosent	Antall døpte	Del-takere	Prosent	Antall døpte	Del-takere	Prosent
Dåpssamtale	2 159	2 136	99 %	1 803	1 598	89 %	1 839	1 664	97 %*	1 565	1546	99 %
4 årsbok	1 987	671	34 %	1 269	406	32 %	1 362	439	32 %	1 068	371	35 %
6 år	1 998	405	20 %	1 385	277	20 %	1 298	263	20 %	1 133	209	18 %
Tårnagenthelg	3 230	567	18 %	1 890	289	15 %	1 800	301	17 %	1 508	241	16 %
LysVåken	3 082	488	16 %	2 047	329	16 %	2 263*	379	17 %	1 567	343	22 %
Konfirmasjon	1 969	1 541	78 %	1 295	973	75 %	1 389	935	67 %	1 120	770	69 %
Etter Konfirmasjon	2 777	597	21 %	1 817	495	27 %	2 847	663	29 %	1 495	352	25 %
TOTALT	17 202	6 405	37,2 %	11 506	4 367	37,9 %	12 798	4 644	39,8 %	9 456	3832	40,5 %

Dåpssamtale: Her hentes tallet på antall døpte fra medlemsregisteret, slik at dåpssamtalene telles opp mot dette tallet. I utgangspunktet skal alle ha dåpssamtale i soknet der man bor. I Oslo ser vi imidlertid, kanskje på grunn av korte avstander, at noen har samtale der dåpen finner sted. Ut fra kjennskap til menighetene vet vi at noen har dåpssamtale både i bostedssocknet og der dåpen gjennomføres. En oppslutning på 99 prosent vitner om at dåpssamtalene stort sett gjennomføres etter intensjonen.

Fireårsbok har økt med to prosentpoeng fra 2015 til 34 prosent i 2016. Antall døpte i målgruppen har gått opp med 718, og antall deltakere har gått opp med 265. Dette tiltaket har eksistert lenge og er godt etablert i våre menigheter. På landsbasis er oppslutningen 47 prosent, mens i Tunsberg, Borg og Oslo ligger den på rundt 35 prosent, noe som kan forklares med at disse bispedømmene i større grad preges av at småbarnsfamilier flytter.

Seksårs-tiltak har 20 prosent oppslutning som i 2015. Antall døpte i målgruppen har økt med 613, og antall deltakere har økt med 128. Tiltak for denne aldersgruppen er relativt nytt. Det er derfor positivt at oppslutningen ikke synker med flere sokn inne. Vi kjenner til at flere prøver ut tiltak knyttet til skolestart, for eksempel «Førsteklassen». Trolig på grunn av tidspunktet ved skolestart har oppslutningen vært lav. Kanskje er gjennomføring før sommerferien et bedre tidspunkt.

Tårnagentene har gått opp med tre prosentpoeng, og antall deltakere er nesten doblet (289 til 567) fra 2015 til 2016. Dette kan skyldes at større menigheter er inne i grunnlaget, samt at det kanskje er flere fødte i årskullet. Mange menigheter tilbyr dette tiltaket for flere årskull. Dette fører til at grunnlagstallet er mye høyere enn for eksempel ved 4-årsbok.

LysVåken har lik oppslutning i 2016 som i 2015 på 16 prosent. Ut fra tabellen økte antall døpte i målgruppen for LysVåken fra 2 047 i 2015 til 3 082 i 2016. Antall deltakere har økt med 159. Variasjonen i oppslutning på dette tiltaket er veldig stor, fra 6,9 prosent til nesten 100 prosent. Hovedårsaken til at noen får veldig lav oppslutning er at tiltaket tilbys til to eller tre årskull og dermed får lavere prosentoppslutning. Forskning på reformen har vist at der det er mellom 50 og 120 i årskullet, er det lettere å nå bredden av de døpte. Vi ser at en del sokn nå tilbyr dette tiltaket til opp mot 350 deltakere når de inviterer 3 årskull. Dette må de utfordres til å endre.

Babysang i Paulus og Sofienberg menighet (Foto: Eleni Maria Stene)

Som man vil se, er tallene og prosenten på tiltaket «konfirmasjon» i trosopplæringsreformen ikke det samme som i tabellene under 3.2.3 Konfirmasjon. Det skyldes at man under kapitlet om konfirmasjon har med alle menighetene.

Etter konfirmasjon: I oppstarten ble det målt på mange typer tiltak, alt fra ledertrening til gudstjenester. Disse hadde gjerne målgruppe 15 til 18 år. Derfor ser man at målgruppetallet endrer seg veldig fra år til år. I 2016 har menighetene vært mer konsekvente med å huke av på tiltak «etter konfirmasjon som det skal rapporteres på» på mer like tiltak, dvs ledertrening og konfirmantreunion, og kun for 16-årsalder. Tallene fra planverktøyet på «Etter konfirmasjon» i 2016 er nå 2 777 døpte i målgruppen og 597 deltaker, dvs 21 prosent. I 2015 ble det imidlertid oppgitt et lavere antall i målgruppen, noe som da viste en oppslutning på 27 prosent. Utfordringen er fortsatt at det er flere menigheter som har tiltak for tiden etter konfirmasjon som ikke er huket av som dette, men som «annet tiltak». Disse kommer da ikke med i statistikken.

Noen gjennomførte tiltak

Det er avholdt samlinger for undervisningsansatte i menighetene i Bærum og Vestre Aker prostier som skal levere plan i 2017, samt planrevideringsmøter/-kurs for menighetene som kom inn i reformen i 2008 og 2009. Planene for de fleste menighetene i Søndre Aker ble godkjent i juni 2016. Foruten de årlige kontaktpersonsamtalene (februar-april), har det vært oppstartssamtaler med nyansatte, besøk til menighetsråd og staber, samt mye enkeltsupport på telefon og epost. Når det gjelder Døvekirken, ble det gjennomført en samling på høsten som avdekket at det er behov for en grundigere gjennomgang av alle planene med tanke på realisme og innhold i tiltakene.

Tiltak framover

De menighetene som kom inn i reformen i 2008/09 (Nordre Aker, Østre Aker og Asker prostier), er i gang med revidering av de vedtatte lokale trosopplæringsplanene. Dette arbeidet vil følges videre opp gjennom hele 2017, og man tar sikte på at alle har en nyrevidert plan innen november 2017.

For Oslo bispedømmes del er det to prostiområder som gjenstår før alle menigheter har en godkjent plan. Bærum og Vestre Aker prostier skal levere plan våren 2017, men fire menigheter har, på grunn av lengre vakanser, fått innvilget utsettelse til 2018.

3.2.3 KONFIRMASJON

Antall konfirmanter i Oslo bispedømme

År	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2016	415	717	147	592	248	56	748	2 923
2015	436	810	134	619	270	66	746	3 081
2014	442	904	183	609	297	68	707	3 210
2013	314	805	132	604	313	56	706	2 930
2012	302	883	165	557	310	36	716	2 969
Endring								
2012-2016	+113	-166	-18	+35	-62	+20	+32	-46

Konfirmanter i prosent av medlemmer 15 år (uten tilhørige)

PROSTI	2014			2015			2016		
	Konfirm	Medlem	%	Konfirm	Medlem	%	Konfirm	Medlem	%
Asker	442	577	77 %	436	547	80 %	415	516	80 %
Bærum	904	1 069	85 %	810	1 030	79 %	717	1 012	71 %
Domprostiet	183	211	87 %	134	204	66 %	147	196	75 %
Vestre Aker	707	813	87 %	746	884	84 %	748	871	86 %
Nordre Aker	68	92	74 %	66	123	54 %	56	102	55 %
Østre Aker	297	443	67 %	270	421	64 %	248	405	61 %
Søndre Aker	609	765	80 %	619	694	89 %	592	725	74 %
SUM	3 210	3 970	80 %	3 081	3 903	79 %	2 923	3 827	76,4 %

Antall konfirmanter varierer fra år til år i takt med årskullet og andelen som er medlemmer i Den norske kirke. Hvor mange unge som lar seg konfirmere, har holdt seg forholdsvis stabilt de siste fem årene. Nærmere åtte av ti 15-åringer som er medlemmer av kirken lar seg konfirmere i bispedømmet sett under ett. Høyest andel er det i Vestre Aker med 86 prosent, mens Nordre Aker scorer lavest med 55 prosent. Her er for øvrig kullene svært små og sårbare for prosentvise utslag. Konfirmantarbeidet er høyt prioritert i alle menighetene i bispedømmet. I strategiplanen for 2015-2018 er det en målsetting at konfirmasjonstiden skal gi næring til tro og liv. Dette gjøres på mange måter og ofte ved samarbeid mellom menighetene. Fokus på innhold står sentralt. Mange menigheter har leir som en viktig del av opplegget, og de fleste har nå høstkonfirmasjon. Det at en har økt fokus på kvalitet, og at ungdommene har andre tilbud, gjør at ungdommene får et reelt valg. Det bevisstgjør dem når det gjelder kirke og tro. Mange velger dåp og konfirmasjon selv om de ikke er døpt som barn. Vi har ikke tall på hvor mange dette gjelder. Mange konfirmanter velger å fortsette som ledere etter konfirmasjon.

Noen gjennomførte tiltak

Kirken i Bærum har foretatt to undersøkelser: én blant foreldre/foresatte til konfirmanter og én blant konfirmanter i alle menighetene utfra følgende spørsmålstillinger: informasjon, tilgjengelighet, ivaretagelse, innholdet i konfirmasjonstiden og tiden etterpå.² Menighetene arbeider videre med svarene for å utvikle eget forbedringspotensial.

Det er viktig at konfirmasjon er et tilbud til alle som ønsker det, uavhengig av funksjonsevne. Integreringspresenten ved bispedømmekontoret bistår menigheter som har konfirmanter med spesielle behov – både med tanke på konfirmasjonstiden og konfirmasjonsdagen.

Bispedømmet satset også i 2016 på informasjon gjennom den årlige konfirmantbrosjyren.

Tiltak framover

I Oslo bispedømme er det fortsatt viktig å styrke menighetene til å gi konfirmanter med særlige behov et likeverdig konfirmasjonstilbud. Den beste rekruttering til konfirmasjon skjer gjennom venner og godt omdømme. En vil fortsette med å bidra til god informasjon om konfirmasjon gjennom brosjyremateriell og oppdaterte hjemmesider.

3.2.4 UNGDOM OG VOKSNE**Ungdomsår - satsingsområde for 2016/2017**

Mål for ungdomsåret er at ungdom i bispedømmet kan oppleve en nærværende og relevant kirke med et fellesskap som ser og tar vare på dem, og der de kan utvikle

² Noen av tendensene i svarene fra foreldrene var: Når foreldrene er skilt, er det viktig med informasjon til begge. Folk opplever at de blir lyttet til. Det har vært trygt å sende konfirmanten til samling eller leir. Nesten alle konfirmantene tror at ungdommene har hatt det bra. 40 prosent av foreldrene sier at de kunne tenke seg å gå mer i kirken etter konfirmasjonen. Forbønnshandlingen er det som skårer lavest i konfirmasjonsgudstjenesten.

kristen kunnskap, tro og spiritualitet. Utfordring og rekruttering til kirkelig tjeneste står også sentralt. Det er nedsett en gruppe med ansvar for profil og tiltak i løpet av året.

Ungdomsåret hadde første oppstart på biskopens fagdag for alle ansatte i Nordstrand kirke 8. juni. Det offisielle startskuddet ble imidlertid markert på Spekterfestivalen på Kalvøya 24.-28. juni. Oslo bispedømme var dessuten involvert i festivalen gjennom Majorstua+ sitt bidrag i Spekterkirka, gjennom Kirkelig dialogsentre som hadde ansvar for et seminar og ved biskopens deltakelse på hovedgudstjenesten lørdag kveld. Ungdomsrådet hadde stand under hele festivalen.

Fra Ungdomsfestivalen Spekter og starten på Ungdomsåret. (Foto: Tonje Kristoffersen)

I forbindelse med ungdomsåret har flere prostier hatt samlinger for tilsatte med ansvar for ungdomsarbeid. Fag- og tilsynssamlingene har dette som fokus i 2016 og 2017. I september ble det gjennomført en nettverkssamling for alle ungdomsorganisasjonene som har tilknytning til kirken. En tar sikte på at dette skal bli et årlig møtepunkt. Det er laget en egen logo for året som brukes både i trykte og elektroniske medier. Ungdomsåret markerer seg både på bispedømmets hjemmesider og ved egen Facebookside og løfter fram det som skjer for ungdom i Oslo bispedømmes menigheter.

Ungdomsdemokrati

Ungdomsrådet i Oslo bispedømme (URO) består av seks faste medlemmer og to vara fra ulike deler av bispedømmet. Det har vært gjennomført seks møter, der 30 saker har vært behandlet. URO er rådgivende organ for Oslo biskop og bispedømmeråd i saker som angår ungdom og møter i rådet én gang i året. En fast programpost på biskopens visitaser er at URO møter menighetenes ungdomsledere og ungdomsarbeid.

Det ble ikke gjennomført ungdomsting i 2015 på grunn av svært lav påmelding. Det var derfor gledelig at det i 2016 kom 23 delegater i tillegg til Ungdomsrådet. Ungdomstinget ble avholdt på Menighetsfakultetet og i Majorstua+. Det ble behandlet tre saker: Ungdom og sorg, Ytringsfrihet og diskriminering og Rekruttering til frivillighet.

Det nasjonale Ungdommens kirkemøte ble i 2016 avholdt i Oslo bispedømme i forbindelse med Ungdomsåret.

Majorstua+

Majorstua+ er Den norske kirke i Oslo sin unge voksne virksomhet i Majorstuen kirke. Det er ansatt en prest i full stilling og en musiker i 50 prosent. I tillegg bidrar en rekke frivillige. Majorstua+ startet som prosjekt i 2011. 2016 er første året i fast drift.

I 2016 ble det arrangert ca. 60 konserter og gudstjenester rettet mot unge voksne 18-30 år. Over 2 000 mennesker var tilstede på disse arrangementene. Det ble arrangert 25 «Suppe og messe» gjennom våren og høsten med totalt 486 tilstede. Det gir et snitt på ca. 20 hver gang. I 2016 ble det arrangert Gudstjeneste for unge voksne (GUV) 10 ganger, alltid den tredje søndag i måneden, med totalt 894 deltakere. Det gir et gjennomsnitt på 89 på hver gudstjeneste. Musikk for Gud og hvermann bestod i 2016 av 10 konserter med totalt 333 publikummere, et snitt på 33. I 2016 var Advent i Majorstua satt sammen av fem ulike arrangement, tre konserter og to gudstjenester med en oppslutning på 1075: 330 fordelt på de to gudstjenestene og 745 fordelt på de tre konsertene.

Studentprestetjenesten

Oslo bispedømmeråd har ansatt studentprester på Universitetet i Oslo, Høyskolen i Oslo og Akershus og BI. Tjenesten rommer et stort mangfold av oppgaver, slik som læringsmiljøarbeid i samarbeid med lærestedene, beredskap med tanke på dødsfall, praktisk og strategisk samarbeid om tro og livssynsmangfoldet, inkludert dialogarbeid. Antall samtaler med enkeltstudenter var i 2016 425. Tjenesten krever åpenhet for og evne til å møte og engasjere seg i tros- og livssynsmangfoldet, samtidig som en også må være tydelig prest og formidler av evangeliet.

Studentprestene har faste gudstjenester i Slottskapellet, Kulturkirken Jakob og i kapellet på Frederikke, Universitetet i Oslo.

	Antall gudstjenester med nattverd	Antall deltakere	Antall ved nattverd
Slottskapellet	31	1 082	795
Jakobsmesser	27	1 085	1 043
Påskesalmemesse	1	100	97
Messer i Frederikke kapell	38	95	95
Totalt	97	2 362	2 030

Gateprest for ungdom

Gateprest for ungdom er en spesialpreststilling i Oslo bispedømme som skal gjøre kirken mer tilgjengelig for ungdom som ikke har en bestemt kontakt med kirken. Gatepresten arbeider selvstendig, men samarbeider også med menigheter og organisasjoner. Gatepresten har egne hjemmesider og egen facebook-profil. Gatepresten har ansvar for fredagsmesse i Domkirken en gang i måneden i tillegg til andre liturgoppgaver. Kafé Q er et lavterskeltilbud for ungdom i samarbeid med Domkirken og Kirkens Bymisjon. I løpet av 2016 var det 40 kafekvelder med vel 1 300 besøkende. Gatepresten bidrar overfor konfirmanter og med omvisning i Domkirken for skoleklasser. En viktig del av arbeidet er å være synlig og oppsøkende overfor ungdom som holder til i Oslo sentrum. Mye av tiden går med til fortrolige samtaler med ungdom – flere i 2016 enn i 2015. Gatepresten deltar i forumet «Unge i sentrum» sammen med en rekke institusjoner som arbeider med barn og unge i området.

3.3 FOLKEKIRKEN ENGASJERER SEG I SAMFUNNET

Hovedmål:

Kirken i Oslo bispedømme er en nærværende, relevant og utfordrende aktør i samfunnet. Kirken engasjerer seg i den offentlige samtalen, og fremmer barmhjertighet, menneskeverd og respekt for skaperverket i nærmiljø og storsamfunn.

Strategiske mål fra Kirkerådet:

Strategiske mål:	Resultatmål	Nøkkelindikator
3. Folkekirken engasjerer seg i samfunnet	Flere menigheter utvikler plan for diakoni	Antall menigheter med godkjent plan
	Kirken blir mer tilgjengelig på internett	Antall treff på nettsider
	Flere menigheter blir «Grønn menighet»	Antall Grønne menigheter
	Flere menigheter er engasjert for misjon	Antall menigheter med inngått misjonsavtale

Samlet vurdering og måloppnåelse

Tre nye menigheter har utviklet plan for diakoni. Det betyr at 72 prosent av menighetene har en slik plan. Det er store variasjoner mellom prostiene – fra hundre prosent av menighetene og ned til 20. Det synes å være sammenheng mellom utvikling av diakoniplan og diakonstilling. Flere sammenslåtte sokn har arbeidet med å utarbeide felles plan.

57 prosent av soknene er «grønne». Dette er en økning på sju prosent. Vi ser verdien og konsekvensen av at menighetene følger aktivt opp av bispedømmets seniorvolontør.

Våren 2016 ble bispedømmets hjemmesider modernisert og oppgradert. Besøktallene fra 2016 kan tyde på at dette har **økt bruken av nettsidene som informasjonskanal betydelig**, da det var over 70 000 treff i 2016 sammenlignet med ca. 25 000 treff i 2015.

Antall menigheter som har **misjonsavtale i rammen av SMM** ligger på samme nivå som i 2015, med 50 avtaler fordelt på 37 menigheter, dvs har 69,8 prosent av menighetene misjonsavtale. I tillegg kommer misjonsavtaler i alle menighetene i Døveprostiet.

Kunst- og kulturaktivitetene – og ikke minst korvirksomheten – står sterkt i alle prostiene (samlet vurdering og måloppnåelse under kap 3.1).

Oslo bispedømme har fortsatt det gode samarbeidet med andre kirkesamfunn og migrantmenigheter – både på menighets- (blant annet ved utlån av kirkelige lokaler), prosti- og bispedømmeplan. Siden nær halvparten av innvandrerne som bosetter seg her, tilhører et kristent trossamfunn, er det viktig å skape møteplasser. Her har blant annet Østre Aker prosti og menigheter i Søndre Nordstrand gått foran.

Dialogpilotene, der Oslo bispedømmeråd er medeier gjennom Kirkelig dialogsenter, utgjør et spennende bidrag til arbeidet med **religionsdialog** gjennom oppstart av nytt undervisnings-/studieopplegg høsten 2016.

Gode relasjoner mellom menighetene og barnehager/skoler tydeliggjøres ikke minst ved biskopens visitaser, der dette er et fast punkt i programmet. **Oppslutningen om skolegudstjenester synes å holde seg stabil** med 240 gudstjenester med vel 65 000 deltakere i 2016.

3.3.1 DIAKONALT ARBEID I KIRKE OG SAMFUNN**Lokal diakoniplan**

I 2016 har tre menigheter utviklet lokal plan for diakoni – en økning på 9 prosent. Dermed er det lokal diakoniplan i 38 av 53 menigheter, noe som utgjør en prosentandel på 72. Flere sammenslåtte sokn har arbeidet med å utvikle en felles diakoniplan for det som tidligere var separate menigheter. Det synes å være en klar sammenheng mellom utvikling og fornyelse av diakoniplaner og at menigheten har egen diakon. Antallet diakoner har imidlertid ikke økt det siste året, og som bispedømme har vi relativt liten innflytelse på dette, utover å fremme diakoni og diakonens rolle der det er naturlig. Biskopen har eksempelvis hatt nåde og barmhjertighet som gjennomgangstemaer i sine foredrag og tekster dette året.

Grønne menigheter og miljøengasjement

To nye menigheter har blitt «grønne» i 2016. Det innebærer en økning på 7 prosent. 57 prosent av soknene er nå «grønne». Dette er en bedre utvikling enn vi ser i andre bispedømmer. Vi tror dette er nært knyttet til at vi har en seniorvoluntør som er i aktiv kontakt med menighetene og tilbyr oppfølgingsbesøk.

Noen gjennomførte tiltak

Grønne menigheter: I løpet av året har vi fått en kontaktperson i nesten alle sokn, slik at vi enklere og mer effektivt kan formidle informasjon til menighetene. En spennende utvikling det siste året er at flere menigheter har gått sammen med andre lokale aktører om større prosjekter; som takhage på Manglerud kirke, «Spirende fellesskap» på Hasle, og Voksenenga nærmiljøhage³. Vi ser også at samarbeid mellom menighetene i prostier har båret frukter. «Grønne» kontaktpersoner opplever at de står mindre alene, menighetene oppmuntrer hverandre til å ta nye skritt, og det er enklere å få til større prosjekter. For eksempel ser det nå ut til å ha blitt en tradisjon at menigheter i Bærum har en kreativ og interaktiv grønn kirkestand på Byfest i Sandvika.

Engasjement for fattige og asylsøkere: Arbeidet knyttet til flyktnings situasjonen har stått sentralt også i 2016, om enn med noe mindre intensitet enn i 2015. Med det laveste antallet ankomster av asylsøkere på tiår, har fokuset i menigheter og prosti dreid fra akutt beredskap til mer langsiktig integreringsarbeid. Arbeidsgruppa på bispedømmekontoret har blant annet lagt vekt på å dele de erfaringene som gjøres i menighetene. Gruppa har sendt ut flere informasjonsbrev til menighetene og lagt ut ressursmateriale og eksempler fra arbeid i menighetene på hjemmesidene. Biskopen ga videre svar i den omfattende høringen om innstramminger i asylpolitikken, og formulert et brev til statsministeren knyttet til regjeringens returpraksis og om vårt globale ansvar, som ble underskrevet av Bispemøtet i desember. Diakonene er nøkkelpersoner i menighetenes arbeid med flyktninger og asylsøkere. Høstens fagdag for diakoner hadde «samhandling kirke - kommune, med vekt på arbeid blant flyktninger» som tema.

Alle menigheter har mottatt en ressurspakke med tips om hvordan de kan møte romfolk og mennesker som tigger på en best mulig måte. Arbeidsgruppa HjerteRom har utviklet en «City Survival Guide» med informasjon om hvor en kan finne akuttovernatting, matutdeling, dusjmuligheter og øyeblikkelig hjelp. Den gir også informasjon om hvor en kan søke bistand i forbindelse med juridiske spørsmål og når det gjelder erfaringer knyttet til prostitusjon, vold eller menneskehandel. Gruppa har også utarbeidet en liten norsk-rumensk ordliste og gitt veiledning om hvordan mennesker som tigger kan møtes på en god måte. I løpet av året ble det arrangert to temamøter, åpne for alle menigheter i både Oslo og Bærum. Møtene inneholdt foredrag om forskning gjort på temaet, forholdet mellom internasjonalt arbeid og engasjement i Norge, tips til konkrete praktiske tilnærminger og kulturinnslag, og fikk gode tilbakemeldinger på nytteverdi. De siste par årene har vi sett mange oppmuntrende eksempler på holdningsendringer i menighetene knyttet til mennesker som tigger.

Oslo Pride: Oslo bispedømmeråd oppfordret menighetene til å delta på Oslo Pride i juni 2016. Mange menigheter var tilstede.

3.3.2 SAMARBEID MED ANDRE KIRKESAMFUNN OG MIGRANTMENIGHETER

Det har vært flere kontaktpunkter mellom biskopen/bispedømmekontoret og Norges Kristne Råd. Mange menigheter har god kontakt med migrantmenigheter og samarbeider om ulike arrangement eller gudstjenester. Flere menigheter i bispedømmet leier ut lokaler til migrantmenigheter, spesielt er det å få bruke kirkerom til egne samlinger, er ønskelig for mange.

Biskopen deltar i **Katlusa**, der representanter for den katolske og den lutherske kirke møtes to ganger årlig for å utveksler erfaringer og refleksjoner.

³ Voksenenga nærmiljøhage er eksempelvis et samarbeid mellom Voksen menighet, Gravferdsetaten, Vestre Aker bydel og Bogstad gård som fra våren 2017 skal tilby aktiviteter som fremmer inkludering, folkehelse og kunnskap om bærekraftig mat. Deler av hagen vil leies ut i parseller, mens en felleshage vil åpne for besøk fra skoleklasser, barnehager og andre grupper. Prosjektet mottok i 2016 en halv million kroner fra en stiftelse til oppstarten av prosjektet.

Noen gjennomførte tiltak

Den årlige samlingen hvor biskopen inviterer til Oslo bispegård og hvor internasjonale menigheter og migrantmenigheter er spesielt velkomne, ble lagt til årets nysatsning, misjonsUKA. Temaet for kvelden var «Hvordan bidra til at barn og unge kan utvikle en trygg, kristen identitet». Gjester i forbindelse med misjonsUKA, Elisabeth Levy og Anjelica Micoyan, deltok. Andre pinsedag arrangerte en rekke migrantmenigheter koordinert av Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd, i samarbeid med KiA Øst, Oslo bispedømme og Domkirken i Oslo, årets «Pinsefestival» med gudstjeneste i Oslo domkirke med påfølgende konsert og matserving ute på kirkebakken ved domkirken.

Tiltak framover

Biskopen fortsetter å engasjere seg for kontakt med migrantmenigheter og andre kirkesamfunn, på visitaser og med samling i bispegården og samarbeid om Pinsefestivalen.

3.3.3 RELIGIONSIALOG

Det kulturelle og religiøse mangfoldet er særlig tydelig i Oslo by og påvirker menighetslivet, ikke minst i Østre Aker og i deler av Søndre Aker prosti og Domprostiet. Mange menigheter har sett at religionsdialog er viktig for å bygge tillit, kjennskap og vennskap på tvers av religiøse skillelinjer. Her har biskopen gått foran i sin kontakt med religiøse ledere. Som majoritetskirke har Oslo bispedømme sett det som viktig å bidra både til kunnskap og møteplasser. I 2010 opprettet derfor Oslo bispedømmeråd sammen med Areopagos Kirkelig Dialogsenter for faglig og praktisk å dyktiggjøre menigheter og andre i dialogisk holdning og aktivitet. Senteret fungerer også som nettverks- og formidlingssted for dialogisk aktivitet i bispedømmet, samtidig som det har en sentral rolle i utvikling av tilsvarende dialogsentre i Stavanger og Bergen og i andre bispedømmer.

Noen gjennomførte tiltak

Satsing på religionsdialog har vært en del av det strategiske arbeidet i Østre Aker prosti. Tre av menighetene har prestestillinger der religionsdialog er en del av stillingen. Det foreligger en rapport som viser et omfattende arbeid, der både kirkene og andre arenaer er tatt i bruk. Noen eksempler: Matfestival med tradisjonell julemesse, lørdagskaffe første lørdagen i måneden, besøk i hellige rom, temakvelder, gudstjeneste, kirkekaffe, samarbeid med politistasjon, pilegrimsvandring. Flere av arbeidsformene er rettet mot kvinner, barn og ungdom.

KULT (Senter for kunst, kultur og kirke) arrangerte også i 2016 såkalte Tehus som ramme for dialog - i tillegg til at det ble arrangert besøk i november til hellige rom («Lyden av det hellige») i rammen av Oslo Sacred Music Festival.

I 2016 startet de første 16 studentene opp studiet til «dialogpiloter» - i et samarbeid mellom Dialogpilotene og Teologisk Fakultet. Dialogpilotene støttes økonomisk av Kulturdepartementet og Oslo kommune og eies av Kirkelig Dialogsenter, Human-Etisk Forbund i Oslo og tre muslimske menigheter, og holder til i Kirkelig Dialogsenterets lokaler. Målsettingen er å utdanne unge til undervisning i dialogisk metode og holdning på skoler i Østlandsområdet.

Prestene i Kirkelig Dialogsenter har bidrag i fagboken «Dialogteologi på norsk» som ble utgitt på Verbum forlag i 2016.

Tiltak framover

Det etablerte samarbeidet med Kirkelig Dialogsenter/Dialogpilotene og KULT vil fortsette i 2017. Det er dessuten viktig at erfaringene fra satsingen i Østre Aker prosti tas videre i bispedømmet som helhet.

3.3.4 MISJON OG GLOBALT KIRKELIV

Antall menigheter med misjonsavtale i rammen av SMM ligger på samme nivå som i 2015, med 50 avtaler fordelt på 37 av 53 menigheter (Døveprostitet ikke medregnet). Med andre ord har enkelte menigheter flere samarbeidsavtaler og det varierer fra prosti til prosti hvor stor andel menigheter som har SMM-avtale. I tillegg kommer de åtte døvemenighetene som alle har avtale med NMS (ikke med i statistikken under). Det er stor forskjell mellom SMM-organisasjonene når det gjelder misjonsavtaler, og det er en utfordring å bidra til en jevnere fordeling. For øvrig ligger det en oppgave i å bidra til fornyet drøfting og forståelse av misjonsbegrepet i vår tid.

Misjonsavtaler gjennom Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM) i Oslo bispedømme⁴

Organisasjon	Avtaler	Avtaler	Uformalisert	Uformalisert
	2016	2015	2016	2015
Det Norske Misjons selskap	23	28		
Normisjon	11	11		
Misjonsalliansen	8	5	1	1
Stefanusalliansen	3	3		
Areopagos	2	1		
Himalpartner	3	2		
Den Norske Israelmisjon	0	0	1	1
Til sammen	50	50		

Konkrete tiltak

Det ble investert mye i planlegging og gjennomføring av nysatsningen misjonsUKA. Arbeidet med misjonsUKA skapte nye former for samarbeid og nye samlingspunkter, blant annet gjennom fagdag på IKO og debattmøte i Oslo bispegård. Videre er det fokus på hvordan synliggjøre misjon og samholdet med den verdensvide kirke i gudstjenesten i ulike sammenhenger gjennom året, det samme gjelder arbeidet med hvordan misjonsdimensjonen bedre kan integreres i lokale planer for trosopplæring. Menighetene benytter seg i stor grad av materiale fra organisasjonene i forbindelse med Skaperverkets dag, Søndag for de forfulgte, Menneskerettighetssøndagen og Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

Tiltak framover

Satsningen rundt misjonsUKA og videreutviklingen av den – også som et sted for å løfte opp og drøfte misjonsrelaterte temaer, holder fram. Vi vil bidra til at et globalt perspektiv kan være med å forme de fire temadagene høsten 2017, i forbindelse med reformasjonsmarkeringen. Erfaringer med misjonsprosjekter og samarbeid med organisasjonene vil innhentes ved en ringerunde til sokneprestene. Vi ønsker at ulike støtteordninger som fins gjennom Mellomkirkelig råd og SMM-samarbeidet, blir kjent og tas i bruk. Videre oppfordres menighetene til å etterspørre samarbeid med organisasjonene og rådgiver på fagfeltet ved bispedømmekontoret, ut fra lokale behov og ønsker.

Vennskapsavtaler

18 menigheter oppgir å ha vennskapsavtale med en menighet eller søsterkirke utenfor Norge. Tallet fra 2015 lå på 12. Det kan være resultat av ny rutine for å innhente informasjon eller det innebærer en økt satsning lokalt i 2016. Vennskapsavtaler i bispedømmet er gjerne et resultat av direkte, personlig engasjement, men kan også være organisert i tilknytning til eller i samarbeid med en organisasjon. Det er gledelig og ønskelig at menighetene er engasjert i den verdensvide kirke gjennom blant annet relasjoner som dette.

Tiltak framover

Erfaringer fra arbeid med vennskapsmenigheter vil innhentes ved en ringerunde til sokneprestene. Vi ønsker også at ulike støtteordninger som fins gjennom Mellomkirkelig råd og SMM-samarbeidet, blir kjent og tas i bruk.

⁴ Misjonsavtalene i menighetene i Døvekirken er ikke med i statistikken.

3.3.5 SAMARBEID MED BARNEHAGER OG SKOLER

De fleste menighetene har en form for samarbeid med skoler og barnehager, enten gjennom skolegudstjenester (de fleste til jul), ulike vandringer, som for eksempel påske- eller julevandring, eller gjennom å være faglige ressurspersoner på ulike temaer i læreplanen. Til tross for utspill i media som problematiserer skole- og barnehagegudstjenester, er det generelt god oppslutning om disse tiltakene – også i områder med en flerreligiøs virkelighet. Før jul ble det meldt at ni av ti skoler ville delta på skolegudstjeneste i hovedstaden. Totalt ble det arrangert 240 skolegudstjenester i bispedømmet i 2016 med til sammen over 65 000 deltakere.

Bispedømmekontoret bidrar med rådgiving overfor menighetene i deres kontakt med skole og barnehage. Biskopen besøker normalt skoler, og noen ganger også barnehager, i forbindelse med visitasene. Erfaringer er at tilsatte i menighetene har god kunnskap om at kirkens samarbeid med skole og barnehage skal være i tråd med skolens (barnehagens) læringsmål og forståelse.

Noen gjennomførte tiltak

I 2016 besøkte biskopen skoler i Jar, Asker og Manglerud menigheter i forbindelse med visitaser. Oslo bispedømme har pilegrimsvandring for sjette klasse i Bærum som prosjekt i Den kulturelle skolesekken. I tillegg samarbeider menighetene i Groruddalen med andre aktører med en tilsvarende pilegrimsvandring for sjette klasse (jf. pilegrimsarbeid under pkt 3.6.6).

Tiltak framover

Oslo bispedømme vil gjennom rådgivning og faglig oppfølging jobbe videre med å gi god informasjon om mulighetene og premissene for samarbeid mellom skole/barnehage og kirke.

3.3.6 KIRKEN SOM KULTURARENA

Kunst- og kulturfeltet i det vi kan kalle «en kirkekontekst» er svært omfattende. Feltet omfatter alle kunstneriske uttrykk som musikk, scenekunst, visuell kunst, litteratur, arkitektur, film og gudstjenesten. Den norske kirkes kulturmelding *Kunsten å være kirke* slår opp dette brede lerretet mens Plan for kirkemusikk går i dybden på kirkemusikken. Disse dokumentene peker på de store mulighetene for videre utvikling på feltet. I Oslo bispedømme er det her en svært omfattende og rik praksis, og Kirkemusikk – og kultur er da også en av fire satsingsområder for Den norske kirke. Strategidokumentet sier det slik «Kirken som kulturarena er en bærebjelke i posisjonen folkekirken har i samfunnet. Varierte kulturuttrykk åpner, inviterer og gir mange anledninger til å nærme seg kristen tro.

Konserter og andre kulturaktiviteter i kirkene i Oslo bispedømme⁵

	Konserter				Andre kulturarrangement			
	I regi av menigheten		I regi av andre		I regi av menigheten		I regi av andre	
	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere
2016	503	77 919	486	113 415	296	42 852	64	9 981

Antall deltakere på konserter- og andre kulturarrangement i kirkene i Oslo bispedømme har økt med 11,7 prosent fra 218 481 i 2015 til 244 104 i 2016. Antall konserter- og kulturarrangement holder seg stabilt fra 2015 til 2016 med henholdsvis 1 350 og 1 349 arrangement. Ikke uventet er det i Domprostiet - og i domkirken - vi finner den største kulturvirksomheten. Variert kultursatsing er gjennomgående viktig i prostiene med blant annet kunstutstillinger og bruk av profesjonelle kunstnere i gudstjeneste- og menighetsliv.

Kulturfeltet krever en egen metodikk, blant annet har kulturell rådgiver lagt vekt på rådgivning og kontakt gjennom «en til en-baserte relasjoner» i utvikling av søknader, produksjoner og i markedsførings- og salgsrelaterte prosesser for anslagsvis 70 personer i menighetene, i frivillige organisasjoner, i kunstinstitusjoner og blant

⁵ Kilde SSB

byens mange frie kunstnerne. Det er innvilget anslagsvis 50 kulturprosjekter i menighetene med en totalsum på ca. 8 millioner (inkluderer kulturprosjekter i kirkerommet uavhengig av arrangør). De anslagsvis 20 prosjektene der menighetsrådet stod som arrangør, utgjorde 10 prosent av totalsummen (dvs kr 800 000). Av disse 20 prosjektene var anslagsvis 10 *nye* samarbeidstiltak.

KULT - Senter for kunst, kultur og kirke

Samarbeidet som Oslo bispedømmeråd har med KULT er viktig for å nå målsettingen om å øke samspillet mellom kirke og øvrig kulturliv. Som et ressurs- og kompetansesenter spiller KULT en nøkkelrolle i å legge til rette for slik dialog, sikre erfaringsutveksling, og skape møteplasser der mennesker med ulik bakgrunn og kulturell tilhørighet kan finne sammen

Noen gjennomførte tiltak

Religionsbaserte Tehus på Dansens Hus er et møtested hvor brytninger og meninger kan utveksles og hvor KULT inviterer anerkjente kunstnere til å framføre tekster i ord og toner

Lyden av det hellige ble arrangert for femte året på rad i Oslo World Music Festival. Da med besøk til tre ulike hellige rom – gregoriansk sang i Gamle Aker kirke, resitasjon av Koranen i Islamic Culture Centre på Grønland og et møte med hinduenes rike litterære bønnetradisjoner i deres tempelet på Ammerud.

Kommunikasjonsplattformen **Påske og Pasjon** ble videreført for sjette året på rad i samarbeid med KULT. Gjennom fortellerkonseptene 7-7 og 12-12 Gamle Aker ble det utviklet nyskapende litterære tekster blant annet med utgangspunkt i historiske hendelser på Gamle Aker kirkegård. Menigheter og kunstinstitusjoner deltok innenfor musikk, dans, teater, visuell kunst, film, arkitektur, litteratur og gudstjenesten i Bispedømmene Oslo, Borg, Tunsberg og Agder & Telemark. 60 kirker og kunstinstitusjoner deltok med til sammen 110 produksjoner (flere av produksjonene med et betydelig antall visninger). Påske og pasjon har som ambisjon å skape frihet i samtiden. Plattformen – som omfatter produksjoner fra avantgarde til tradisjon – er et unikt møtested mellom kunsten og «det religiøse rommet». Et slikt møte – uten noen former for sikkerhetsnett eller reservasjon – er trolig enestående både i en norsk, nordisk og europeisk kontekst.

Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival

ble arrangert for sekstende gang i 2016. Totalt 37 prosjekter ble gjennomført på til sammen 11 arenaer. Arrangementene utgjorde 23 konserter, hvorav åtte urframføringer, 11 gratisarrangementer, fem barne- og familiefeststillinger, to foredrag, en mesterklasse, tre åpne prøver, en orgelbusstur og seks festivalhøymesser. I alt medvirket 879 utøvere fra til sammen 17 nasjoner. Under festivalen var det også fokus på kirkekunstneren Emanuel Vigeland og hans utsmykningsarbeid i Oslo domkirke. Kirkemusikkfestivalen hadde 38 samarbeidspartnere i 2016. En viktig oppgave er å rette særlig fokus på kirkemusikkens potensial som kulturell brobygger, og ulike musikkmiljøer både i og utenfor kirkemusikkmiljøet inviteres til samarbeid. Oslo biskop er styreleder.

Pilegrimsarbeid

Pilegrimsledprosjektet for sjetteklasser i Groruddalen - som er et samarbeid mellom menighetene i Østre Aker prosti, skolene og Fortellerhuset - ble videreført i en mindre skala da prosjektet ikke ble antatt i Den kulturelle skolesekken (DKS) for skoleåret 2016-2017. Prosjektet er inspirert av et liknende DKS-prosjekt i Bærum, hvor alle sjetteklasene i 15 år har deltatt, og hvor alle menighetene i Bærum deltar gjennom sine kateketer/prester.

Pilegrimsprest for Oslo bispedømme, Roger Jensen, er også leder av **Regionalt pilegrimssenter Oslo**, som er del av den offentlige satsningen på pilegrimsvandring i Norge. Oslo bispedømmeråd er representert i styret – i tillegg til representasjon i Nasjonalt pilegrimsutvalg. Pilegrimsaktivitetene i bispedømmet gjennom pilegrimspresten er omfattende, fra konfirmantvandring, pilegrimsmesser i Gamle Aker kirke, pilegrimsdager for regionen Oslo og Akershus hver vår og høst, samt månedlige samlinger i Pilegrimsfelleskapet St.Hallvard. Ut over dette tilbys ressurser for pilegrimsarbeid i menighetene som kan lastes ned fra pilegrimssenterets hjemmeside (www.oslo.pilegrimsleden.no). For 2016 er det en økning i antall pilegrimer som har startet sin vandring mot Trondheim med mer enn 30 prosent, mer enn 400 pilegrimer ble sendt ut fra senteret på langvandring.

Det store antallet pilegrimsvandringer i regionen er likevel kortere vandringer i regi av menigheter, lag og foreninger, hvor flere tusen har deltatt (endelige tall vil foreligge i løpet av våren).

Tiltak framover

Mange av tiltakene nevnt ovenfor videreføres i 2017.

3.3.7 EKSTERN KOMMUNIKASJON

Våren 2016 økte stillingsprosenten for kommunikasjonsrådgiver fra 50 til 100. Dette har vist seg å være en viktig satsing. Kirken utfordres på kommunikasjon internt og eksternt – både når det gjelder enkelthendelser og –tiltak og i det jevne arbeidet som biskop og bispedømmeråd står i. Det har utviklet seg et godt samarbeid med kommunikasjonsansatte i fellesråd og på prostiplan.

Godt over halvparten av menighetene i bispedømmet har menighetsblad. Alle har hjemmesider, og mange har en aktiv bruk av Facebook. I Østre Aker prosti har to menigheter faste sider i lokalavisa Groruddalen avis – i tillegg til at prestene bidrar med Søndagstanker. I flere prosti er det lokalaviser som dekker lokalt kirkestoff. Det gjelder ikke minst Nordstrand blad og Budstikka

Noen gjennomførte tiltak

Nye nettsider – økt trafikk: 1. april 2016 gikk Oslo bispedømme over til Den norske kirkes nye IKT-plattform med nettsider i EpiServer, et design som både er responsivt og universelt utformet. Besøkstallene fra 2016 kan tyde på at dette har økt bruken av nettsidene som informasjonskanal betydelig, da det var over 70 000 treff i 2016 sammenlignet med ca. 25 000 treff i 2015. Ansatte ved bispedømmekontoret har også tatt i bruk kirkens nye intranett, Kirkebakken. Foreløpig har to av fire fellesråd takket ja til det nye intranettet og kobles på våren 2017. Målet er å få alle fire fellesråd med.

Trikkekampanje som del av dåpssatsingen: Våren 2016 lanserte Oslo bispedømme en dåpskampanje med tre plakater på trikker, busser og T-baner i Oslo. Kampanjen varte i to uker og hadde slagord som «Fred være med deg», «Fylt av glede over livets under» og «En god start på livet». Kampanjen ble utarbeidet av bispedømmets arbeidsgruppe for mediestrategi, en gruppe som ble fast etablert som mediegruppe høsten 2016. Gruppen har både kommunikasjonsfaglige og teologifaglige medlemmer som jobber frem forslag til strategisk synliggjøring av kirken i Oslo bispedømme. En av gevinstene til kampanjen var bl.a. det interne fokuset på dåpssatsingen som en felles satsning for alle menighetene, og ikke minst den eksterne synligheten av dåp som kirkelig handling i det offentlige rom.

3.4 FLERE FÅR LYST TIL Å ARBEIDE I KIRKEN

Hovedmål:

Kirken som arbeidsplass har godt arbeidsmiljø og positivt omdømme. Oslo bispedømme har omstillingsdyktige staber med kompetente medarbeidere av begge kjønn. Flere unge rekrutteres til kirkelig utdanning. Flere kirkemedlemmer engasjeres i frivillig tjeneste og gis god oppfølging.

Strategisk mål fra Kirkerådet:

Strategiske mål:	Resultatmål	Nøkkellindikator
4. Flere får lyst til å jobbe i kirka	Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes	Antall vigslinger
	Flere engasjerer seg i frivillig tjeneste i kirka	Antall frivillige

Måloppnåelse:

Det er i Oslo bispedømme godt søkertilfang til både vikariater og faste stillinger. Det ble i 2016 gjennomført en arbeidsplassundersøkelse i begge arbeidsgiverlinjer. Den viser generell stor tilfredshet.

3.4.1 PRESTEDEKNING

Prosti	Kirkemedl 31.12.2016	Innbyggere 2016	Årsverk Still.ramme	Medlemmer pr menighetsprest	Innbyggere pr menighetsprest
Domprostiet	69 284	143 113	20,0	3 464	7 156
Søndre Aker	75 290	138 374	21,0	3 585	6 589
Nordre Aker	46 897	96 416	13,0	3 607	7 417
Østre Aker	54 461	139 567	18,5	2 944	7 544
Vestre Aker	87 779	136 789	23,0	3 816	5 947
Bærum	81 210	121 984	21,0	3 867	5 809
Asker	40 003	59 981	10,5	3 810	5 712
Sum	454 924	836 224	127,0	3 582	6 584

Tallene ovenfor viser den prostivise fordelingen av medlemmer og innbyggere innen Oslo bispedømme. Basert på 127 årsverk menighetsprestetjeneste betjener våre prester i gjennomsnitt 3 582 medlemmer eller 6 584 innbyggere. Spesialprester og prostesaksbehandlere er holdt utenom for å gi et riktigere bilde av reell arbeidsbelastning per årsverk menighetsprest enn det etat-statistikken gir.

Kirkemedlemmer pr årsverk menighetsprest	
2016	3 582
2015	3 551

Innbyggere pr årsverk menighetsprest	
2016	6 584
2015	6 369

Sammenlignet mot år 2015 betjener våre prester noe flere medlemmer. Dette har sammenheng med at stillingsrammen for menighetsprester våren 2016 ble redusert med 3 årsverk til 127 årsverk, men samtidig har det blitt noen færre kirkemedlemmer. Vi har også tatt med en oversikt som viser den tilsvarende utvikling når vi måler i forhold til antall innbyggere. Denne oversikten gir et interessant bilde på den utfordring storbyen står overfor der kirken betjener langt flere enn kirkemedlemmer.

Rekruttering

Rekrutteringssituasjonen i Oslo bispedømme er fortsatt god, med godt søkertilfang til ledige stillinger. Det har likevel vist seg en nedgang over tid på antall søkere. I 2012 var det 172 søknader til 12 stillinger og i 2016 var det 130 søknader til 14 stillinger, dvs en nedgang på 24 %. Reduksjonen i antall søknader er størst til soknepreststillingene. I 2012 var det i gjennomsnitt 12,5 søknader til 4 soknepreststillinger, i 2016 var det i gjennomsnitt 6 søknader til 4 stillinger. Videre var det i 2012 i gjennomsnitt 14,8 søknader til 6 kapellanstillinger, mens det i 2016 var 11,1 søknader til 7 stillinger.

Det er ikke grunn til å tro at nedgangen i søkere har sammenheng med opphør av boligordningen. Prestenes boplikt opphørte med virkning fra 1. september 2015. Ved utgangen av 2016 var det 49 prester som fortsatt bodde i tjenestebolig. 13 prester kjøpte sin tjenestebolig i 2016. 12 prester har i løpet av 2016 flyttet ut av tjenesteboligen og skaffet seg bolig på egenhånd eller sluttet i bispedømmet og derfor flyttet ut. Det er varslet om både kjøp og utflytting i 2017.

Oslo bispedømme bidrar til «Muligheter, Utforsk din egen fremtid» som deles ut til elever og studenter i østlandsregionen. Det var tre prester som ble ordinert i tillegg til vigsling av tre kateketer og en diakon i løpet av 2016.

Sykehjemspresttjeneste

Ved inngangen til 2016 hadde Oslo bispedømme 8,75 årsverk til sykehjemsprestetjeneste fordelt på 12 sykehjemsprester som betjente 21 sykehjem. Det er i løpet av 2016 holdt vacanse i flere stillinger pga usikker bevilgning og overforbruk over år. Underskuddet er tatt av en egenkapital oppspart gjennom flere år, og som snart er brukt opp. Ved utgangen av året var 5,35 årsverk fordelt på 8 sykehjemsprester som betjente 12 sykehjem. Reduksjonen bidro til at vi i 2016 kom i balanse i forhold til tildelingen fra kommunen.

Oslo bispedømmeråd bidro til Oslo kommunes evaluering av tjenesten og Oslo biskop valgte i tillegg å lage et notat der alle fakta ble samlet om denne tjenesten. Dette notatet ble sendt byråden og alle politiske partier og ligger på hjemmesiden. Det ble gjort et grundig arbeid med informasjon og samtidig klargjøring av prosess videre med sykehjemsprestene. Den budsjettmessige usikkerheten har vært utfordrende både for arbeidsgiver og ikke minst for sykehjemsprestene i hele 2016.

Sykehjemsprestene er knyttet til prostiene med prosten som nærmeste overordnede. De fungerer også som egen faggruppe og har hatt egen veiledningsgruppe. De har egen tilsynssamling med biskopen samt egne fagdager.

Det ble i Oslo kommunes budsjettforslag for 2017 foreslått å bevilge kr. 4 700 000,- «til samtaler i langtidssykehjem». Etter deputasjon i Oslo rådhus ble hele summen i det reviderte og vedtatte budsjettet bevilget Oslo bispedømme for 2017. Det planlegges en annen ordning for tildeling av midler som også tilgodeser andre tros- og livssynssamfunn. Oslo bispedømme har fortløpende kontakt med kommunen for å bidra til utvikling av en ny modell for organisering av et helhetlig tilbud for åndelig betjening i sykehjem.

3.4.2 LIKESTILLING – KJØNNBALANSE I PRESTESTILLINGER

Andel kvinner i faste pretestillinger

År	Kvinner
2013	43,0 %
2014	43,7 %
2015	43,6 %
2016	47,0 %

Det har vært en positiv utvikling til tilnærmet lik fordeling mellom kvinner og menn blant fast tilsatte prester i Oslo bispedømme.

Andel kvinner i stillinger som prost og biskop

År	% kvinnelige proster av totalt antall
2014	37,5 %
2015	37,5 %
2016	37,5 %

Det var en prostetilsetting i 2016, men denne (kvinne) tiltrer først i februar 2017.

Kvinneandel av søknader og tilsetninger

År	Søknader	Tilsetninger
2014	34,8 %	29,4 %
2015	46,9 %	61,1 %
2016	43,1 %	57,1 %

Kvinner i prosent av totalt

Det er nå nær balanse mellom kvinner og menn hva gjelder antall søkere og antall tilsetninger i Oslo bispedømme.

Lønn i prestestillinger – kvinners andel i forhold til tilsvarende gruppe av menn

	biskop/proster	sokneprester	kapellaner	andre	totalt
2014	104 %	97 %	102 %	97 %	95 %
2015	101 %	96 %	102 %	98 %	98 %
2016	100 %	96 %	102 %	98 %	98 %

Kvinnens gjennomsnittslønn i prosent av menns.

Det er liten lønnsforskjell basert på kjønn. Tallene er stabile over de siste tre årene.

Tiltak framover

Ikke behov for tiltak.

Deltidsstillinger

	Deltid presteskapet		Deltid administrasjonen	
	kvinner %	menn %	kvinner %	menn %
2013	3,33 %	0,67 %	33,33 %	4,17 %
2014	4,08 %	2,72 %	21,74 %	4,35 %
2015	3,40 %	2,00 %	20,88 %	0 %
2016	3,40 %	4,10 %	18,18 %	0 %

Det er flere kvinner enn menn som ønsker deltidsstilling i Oslo bispedømme, men antallet slike stillinger er svært lavt.

Tiltak framover

Ikke behov for tiltak.

Midlertidige stillinger, presteskapet (antall personer)

	Midlertidig presteskapet		Midlertidig administrasjonen	
	kvinner	menn	kvinner	menn
2015	5	12	1	0
2016	3	4	1	0

Det er relativ god tilgang på prester som ønsker vikariat i Oslo bispedømme. Forskjellen i kjønnsbalanse vurderes som tilfeldig.

Tiltak framover

Ingen tiltak iverksettes.

Likestilling på bakgrunn av etnisitet

Av de fast ansatte prestene i Oslo bispedømme er det 13 tilsatte som har vokst opp i utlandet med ikke-norske foreldre.

Vurdering: Det å beherske godt norsk språk både skriftlig og ikke minst muntlig, har vist seg å være en utfordring blant noen prestere med annen nasjonalitet. Det gjelder også i noen grad manglende kulturforståelse. Samtidig er det behov for å få flere prestere inn med ulik etnisitet.

Mentorprogrammet «Ressursprest» gjennomførte høsten 2016 et kurs i språkkunnskap og kulturforståelse for prestere med annen nasjonalitet. Det var ingen deltakere fra Oslo bispedømme.

Prosentandel kvinner i administrative stillinger

Denne bestemmelsen om likestilling på bakgrunn av religion har ikke relevans jf Kirkeovens krav om medlemskap i Den norske kirke (KL §29). KL § 29 gjelder også administrativt ansatte, men kan fravikes. Lovens regel er gjort gjeldende også for bispedømmeadministrasjonen da den er en del av bispedømmerådets og biskopens stab og representerer disse to institusjonene i ulike fora.

Tiltak framover

Ingen nye tiltak satt i verk.

Likestilling på bakgrunn av funksjonsnedsettelse

Det er tilsatt noen prestere og administrativt personell med særlige behov for tilrettelegging. De tiltakene som er satt inn fungerer bra.

Tiltak framover

Videreføre dagens tilrettelegging.

3.4.3 KUNNSKAPER OG FERDIGHETER

I 2016 deltok alle våre ansatte prestere samt øvrige ansatte i Døveprostiet på det kompetansegivende kurset «Reformasjon nå. Luther som utfordring og ressurs for Den norske kirke» gjennom Regionalt etter- og videreutdanningsutvalg (REVU). Kurset går over to semestre, høsten 2016 og våren 2017. Totalt er det 171 deltakere på reformasjonskurset fra Oslo bispedømme. I tillegg deltok 8 personer på andre kompetansegivende kurs gjennom REVU og 2 personer ble tildelt stipend for å arbeide med egne, mindre prosjekter. REVU behandlet totalt 10 saker på sine to ordinære møter i 2016.

Tiltak framover

Kompetanseplanen vil fortsatt følges opp på prosti- og bispedømmenivå. I samarbeid med Teologisk Fakultet vil vi følge opp våre deltakere på reformasjonskurset slik at flest mulig fullfører studiet som et poenggivende studium på 5 studiepoeng eller mer. Erfaringene fra reformasjonskurset vil bli fulgt opp i prostiene med tanke på anvendelse av tilegnet kunnskap.

3.4.4 LEDELSE AV PRESTETJENESTEN

Innføring av arbeidstidsavtale for prestene sammen med en krevende økonomisk situasjon påførte både prostene og bispedømmeadministrasjonen betydelig merarbeid gjennom hele året. Det første halvåret var spesielt krevende med implementering av arbeidstidsordningen med betydelig frustrasjon og usikkerhet omkring forvaltningen av avtalen. Dette sammen med innsparingstiltak medførte store ledelsesmessige utfordringer. Prostene har de siste årene hatt samlinger seks ganger årlig til lederveiledningsgruppe der de kan ta opp ledel-

sesutfordringer. Der er det også tatt inn noe undervisning. Gruppen for proster fungerte våren, men satt i bero fra høsten 2016 i påvente av ny veileder. Administrasjonen ferdigstilte et innføringsprogram for nye proster i OBDR høsten 2016.

Arbeidstid

Arbeidstidsavtalen, som gjelder for alle prester som ikke kommer inn under lederavtalen, avløste den tidligere *fridagsavtalen*. Fra samme tidspunkt fikk presteskaper i alminnelighet en regulert arbeidstid å forholde seg til. I Oslo bispedømme ble det gjennomført drøftinger med tillitsvalgte som resulterte i at fengselsprestene og ledende studentprest fikk lederavtale i tillegg til prostene.

Med en regulert arbeidstid har den nye avtalen fokus på antall planlagte- og gjennomførte arbeidstimer. Arbeidstidsbelastningen kan variere etter behov, men slik at man over en planperiode i snitt kommer ut med det timeantall som er ukentlig arbeidstid, dvs. 35,5 eller 37,5 timer pr. uke. Dermed legger avtalen opp til at den enkelte prest til enhver tid har en saldo pluss- og minustid som står i forhold til den planlagte- og gjennomførte arbeidstid. Dette har vist seg vanskelig å etterleve i praksis med mye oppspart plusstid. Gjennom å lage arbeidsplaner og føre regnskap over arbeidstiden, er prostens styringsrett over presters arbeid tydeliggjort i større grad enn tidligere. Det er imidlertid en ny måte å lede på, som ikke alle er like komfortable med verken å lede eller bli ledet i forhold til. Det fastholdes at hensikten med avtalen var å skape et tydeligere skille mellom presters arbeidstid og fritid som arbeidsgiver er forpliktet på å bidra til gjennom arbeidstidsavtalen.

Resultatet er at innføring av regulert arbeidstid for presteskaper i alminnelighet har skapt en *større kontroll* med med prestenes arbeidstid og har bidratt til en *større bevisstgjøring* i denne relasjon, både for arbeidsgiver og arbeidstaker. Reguleringen har på samme tid ført med seg et økt behov for ressurser til *administrasjon* gjennom planlegging, rapportering og oppfølging. Gjennom arbeidstidsavtalen er det innført *lønnstillegg* for f.eks. arbeid på ubekvemme tider og røde dager, samt *godtgjøring* for deltakelse på leir og liknende. De økonomiske konsekvensene av avtalen må betegnes som betydelige, og har vist seg å være budsjettmessig utfordrende.

Lønnspolitikk – lokale lønnsforhandlinger

For perioden 1. mai 2016 – 30. april 2018 inngikk staten to hovedtariffavtaler; én avtale med Akademikerne og én avtale med LO Stat, UNIO og YS Stat. I samsvar med begge hovedtariffavtalenes pkt. 2.5.1, ble det gjennomført lokale lønnsforhandlinger med bakgrunn i de sentralt avsatte midler beregnet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). For første gang ble det gjennomført felles forhandlinger for presteskaper og administrasjonen ved bispedømmekontoret.

Det ble også i relasjon til ny HTA rettet fokus på seniordagene som i praksis er oppfattet som en ekstra ferieuke. I realiteten er seniordagene tiltak for slitne seniorer som trenger ekstra fri for å kunne stå i arbeidet etter fylte 62 år. Det er å regne som permisjon med lønn. Med bakgrunn i at det gjennom mange år har vist seg vanskelig å avvikle all ferie innen ferieåret, ble det ut fra ny forståelse av seniordagene utarbeidet retningslinjer for uttak av ferie, avspasering og seniordager i denne rekkefølgen. Dette var både for å tydeliggjøre seniordagene formål i relasjon til livsfasepolitikken, samt å sikre uttak av lovfestet ferie.

Ajourføringer av lokal lønnspolitikk

I løpet av våren 2016 ble innholdet i lønnspolitikken drøftet i kontaktmøtene med presteskaper og administrasjonen. Dette med sikte på ajourføringer av ønsket lønnspolitikk samt tilpasninger til de endringer som fulgte med de nye hovedtariffavtalene i staten.

Et overordnet mål med lokale forhandlinger er å ivareta hensynet til likelønn, kompetanse og ansvar, og å søke å rette opp utilsiktede skjevheter. Videre er det et mål å sørge for at arbeidstakere som er i stillingskoder med spenn eller som er direkteplassert har en lønnsutvikling.

Retreter og åndelig veiledning

I løpet av 2016 deltok 28 prester på retreat, det var til sammenlikning 31 deltakere i 2015, 34 i 2014 og 31 i 2013). Det er et uttrykt ønske fra Oslo biskop at prestene benytter seg av retreat og åndelig veiledning. Dette for å styrke og nære det kristne livet som en ressurs i møte med prestehverdagen. I tillegg til dette antallet på

retreat, dro alle prestene i Oslo domprosti på en egen studietur til Lia gård der en smak av retreat var innbakt i programmet. Tilbakemeldingene fra denne studieturen var meget gode, også fra de som ikke var så vant til å være i stillhet.

Det er etablert en arbeidsgruppe for åndelig veiledning i bispedømmet. Arbeidet i gruppen har ført til at det er avklart hvordan søke om åndelig veiledning, biskop har godkjent og gjort avtaler med flere åndelige veiledere og det er fornyet tekst om dette på hjemmesiden. To prester tok imot tilbudet om åndelig veiledning i 2016 gjennom kontakt med bispekontoret (mot tre i 2015). Vi har grunn til å tro at det er flere som benytter seg av veiledere som ikke tar betalt, ordnet selv gjennom direkte kontakt. Bispedømmets ordning innebærer at det innvilges inntil ti timer åndelig veiledning betalt av arbeidsgiver. Når de ti timene er brukt kan en velge å søke om en vil benytte summen som bispedømmet gir til å støtte retreat, per i dag 3 500 kr, til retreat eller åndelig veiledning.

Arbeidsveiledning (ABV)

Alle nyutdannede tilsatt i OBDR i 2016 er tilbudt veiledning, og nesten alle har tatt imot tilbudet. De har også fått tilbud om kurs ihht regler fastsatt av bispemøtet.

Målet med arbeidsveiledning i grupper (ABV), er at prestene i Oslo bispedømme skal få tilbud om arbeidsveiledning som møter deres behov. Målet har videre vært å etablere en ordning der de ulike fagmiljøene innenfor ABV sammen skal kunne bidra til å møte bredden av ansatte, der både refleksjon over egen praksis samt utvikling og fordypning kan få rom. Det har i løpet av 2016 arbeidet videre med å etablere en faglig bredere og kvalitetssikret arbeidsveiledning til beste for prestene i Oslo bispedømme. Arbeidsveiledningen har et godt sammensatt rådgivende utvalg, som møtes noen ganger per semester.

Våren 2016 var det ni ABV-grupper, inkludert egne grupper for prostene og sykehjemsprester. Høsten 2016 var det oppstart av seks nye ABV-grupper for perioden 2016-2018, inkludert gruppe for sykehjemsprester. Det ble i løpet av høsten gjort klart for oppstart av sju nye grupper ved årsskiftet 2016/7 i forbindelse med arbeidsveilederutdanningen (AVU). Oslo bispedømme har sendt 6 deltakere til AVU-utdanningen på MF som varer til juni 2019.

Det gis individuell veiledning etter særskilte behov, og 14 prester fikk dette i løpet av 2016 (mot 12 i 2015).

Mentorordningen har ivaretatt særlig veiledning og oppfølging av nyutdannede prester og prester av utenlandsk opprinnelse. Det var to prester i Oslo bispedømme som fikk slik oppfølging i 2016 (elleve i 2015). Prosjektet ble avsluttet ved utgangen av 2016 og mentoring vil videreføres av det enkelte bispedømme i det videre. Mentorprosjektet har bidratt til at mange nyutdannende prester og prester med utenlandsk opprinnelse har fått verdifull støtte til å både komme godt inn i og få mot til å stå i tjenesten.

Sykefravær 2016 alle ansatte (administrasjon og prester)

	Egenmeldt		Legemeldt		Totalt		Sammenlignet
	Dager	Pst	Dager	Pst	Dager	Pst	Pst 2015
Oslo	47	0,1 %	2 106	5,5 %	2 153	5,6 %	5,6 %
Døve	4	0,1 %	342	7,2 %	346	7,3 %	3,7 %
Alle bdr	782	0,2 %	17 060	5,0 %	17 842	5,2 %	

Kilde: Etatstatistikken 2016. Alle bdr omfatter KR, døve og 11 bispedømmer

Resultat 2016: Målsettingen som ble nedfelt i IA avtalen for perioden 2015-2018 med et sykefravær lavere enn 4 % er fortsatt ikke oppnådd, men fraværet ligger stabilt på samme nivå som i fjor. For døveprostiet er det derimot en økning fra 2015 til 2016. Døveprostiet hadde høyt fravær i 2014 på 8,4 %, var nede i 3,7% i 2015 og nå opp igjen på 7,3 %. Det er vanskelig å se årsakene til disse svingningene ut over at det var en særlig satsing på arbeidsmiljø i 2015 som gikk inn i 2016. Gjennomsnittstallene for øvrige bispedømmer inkludert Kirkerådet er til sammenligning 5,2 %.

Det er fastsatt i IA-avtalen (intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv) at det skal arbeides for å nå et sykefravær på 4 prosent fram mot 2018. Det er et ambisiøst mål og er noe å strekke seg etter. Det kan være grunn til å se nærmere på sykefravær i relasjon til økt arbeidstrykk i forbindelse med endringer samt at noen sykemeldinger kan relateres til konflikter der også FR-linjen er en aktør.

Det ble gjennomført en større arbeidsplassundersøkelse høsten 2016 for alle ansatte i Oslo bispedømme i begge arbeidsgiverlinjer. Det arbeides systematisk med oppfølging av resultatene i prostiene. Det rapporteres om generell stor trivsel i arbeidet og at forskjellen mellom linjene i bispedømmet som helhet er liten. Antall rapporterte mobbe- og trakasseringssaker er langt lavere enn sist. Det kan være en frukt av at det ble satt inn arbeidsmiljøtiltak samt en egen fagdag om dette tema i 2015.

Tiltak framover

Det arbeides videre med systematisk oppfølging av sykefravær og oppmerksomhet på arbeidsmiljøet i etterkant av arbeidsplassundersøkelsen.

3.4.5 FRIVILLIGHET

Prostiene rapporterer om et stort korps frivillige – totalt i bispedømmet neste 8 000 frivillige og nærmere 5 200 gudstjenestemedarbeidere. Det synes generelt å være lettere å rekruttere til enkeltprosjekter framfor mer langsiktig og kontinuerlig arbeid, og noen steder synes det lettest å få folk til frivillig ansvar omkring gudstjenestene. God organisering og oppfølging ved ansatte synes å være en viktig faktor. Det er også viktig at frivillighet er tema i forkynnelsen – noe som også gjelder givertjenesten. Blant annet i Vestre Aker prosti er mange unge med som frivillige. Det ser vi også i rekrutteringen av ungdomsledere f. eks. til konfirmantleirer. I Døvekirken samarbeider menighetene ofte nært med døveforeninger, frivillighetssentraler og andre aktører om frivillighet.

Østre Aker prosti sitt frivillighetsprosjektet, der kirken «bygges nedenfra», ble avsluttet som prosjekt og arbeidet videreføres innenfor ordinær drift. Erfaringen er at frivillige som opplever seg sett og verdsatt, er de beste til å rekruttere nye frivillige. Ved å bli utfordret skapes tilhørighet og slik bygges kirke «nedenfra». Frivillighet er alltid tema i kontakt med menighetene og på biskopens visitaser. I 2018 er frivillighet satt opp som ett av bispedømmets satsingsområder.

Tiltak framover

Fortsette å løfte fram frivillig tjeneste i møte med menighetene. Fortsette med å videreformidle erfaringer fra prosjekt i Østre Aker prosti.

4. STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Risikostyring

Oslo bispedømmeråd utarbeider risikovurderinger på alle vesentlige områder og som legges til grunn for planlegging og tiltak. Dette skjer særlig i forbindelse med utarbeidelse av årsplaner. Det foretas videre vurdering av konsekvens og sannsynlighet om målsetting ikke oppnås. De største kritiske faktorene er knyttet til at færre kirke-medlemmer bringer barna sine til dåp og at oppslutningen om kirkelige handlinger svekker kirkens karakter som en folkekirke. Videre er omorganisering og mulige bemanningsreduksjoner innen prostiene en risikofaktor i forhold til slitasje på medarbeidere og menigheter.

Det er i 2016 foretatt fornyet vurdering av mislighetsrisiko inn mot 11 aktivitetsområder i vår virksomhet. I forhold til områder som kontantkasser, kredittkort, reiser, finansforvaltning og eiendeler har vi lav eller ingen aktivitet. Som arbeidsgiver for presteskaper er personalforvaltning kjernevirksomheten og nærmere 94 % av

prestebudsjettet er midler knyttet til personalkostnader. Lønnsområdet har i utgangspunktet størst iboende risiko for feil fordi registreringsmengde og detaljeringsgraden er stor. Følgelig blir dette området også viktigste område for risikovurdering. Det er vår vurdering at risikoen for misligheter er lav da det foreligger rutiner og kontroller som fanger opp avvik. Vi vurderer at risikoen mer er knyttet til feil enn misligheter.

Likestilling

Det er et mål å ha jevn fordeling mellom kvinner og menn blant våre medarbeidere. Andelen faste prestestillinger som innehas av kvinner er 47 % mot 45 % året før. Innen vårt bispedømme er andel kvinner således betydelig høyere enn landet for øvrig som har 32 %.

Antall faste prestestillinger fordelt på kjønn

	Kvinner	Menn	Totalt	% Kvinner	2015
Oslo	70	79	149	47 %	45 %
Nasjonalt	406	867	1 273	32 %	30 %

Oslo bispedømme har også høy kvinnelig andel innen administrasjonen. 75 % av lederstillingene (stiftsdirektør/avdelingsledere) innehas av kvinner.

Kjønnsbalanse, fordelt på stillingsgrupper i administrasjonen

	ledere		rådgivere		konsulenter		totalt	
	antall	% kvinner	antall	% kvinner	antall	% kvinner	antall	% kvinner
2013	4	75 %	15	67 %	2	100 %	21	71 %
2014	4	75 %	16	63 %	2	100 %	22	68 %
2015	4	75 %	15	67 %	2	100 %	21	71 %
2016	4	75 %	15	53 %	1	100 %	20	65 %

I forhold til lønn har kvinnelige prester i gjennomsnitt 98 % lønn målt mot menns. Dette er noe bedre enn for landsgjennomsnittet på 97 %. Innen administrasjonen er kvinners gjennomsnittslønn 103 % av menns lønn. Dette er vesentlig bedre enn landsgjennomsnittet på 90 %.

Kvinnens gjennomsnittslønn i prosent av menn - prestatjenesten

		ledere	rådgivere	konsulenter	totalt
Oslo	2015	110 %	99 %		101 %
Oslo	2016	108 %	100 %		103 %
Nasjonalt	2016	97 %	96 %	101 %	90 %

Gjennomsnittslønnen for kvinner i prosent av menns er nå 98 %. Dette er noe bedre enn landsgjennomsnitt (97 %) og en bedring i forhold til 2014.

HMS – arbeidsmiljø

Kjønnsfordeling: deltid, sykefravær, foreldrepermisjoner

Alle ansatte	Legemeldt		Deltid		Foreldrepermisjon	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
2016	7,4 %	3,7 %	14,9 %	6,8 %	1,8 %	0,8 %
2015	6,1 %	4,6 %	13,5 %	4,4 %	5,3 %	1,1 %
Landet 2016	7,6 %	3,5 %	11,7 %	4,9 %	2,7 %	0,6%

Legemeldt sykefravær ligger nå på nivå med landsgjennomsnittet. Sykefraværet blant deltidsansatte er imidlertid høyere enn landsgjennomsnittet for både kvinner og menn. Det er få deltidsansatte slik at et sykefravær gir store utslag i prosent.

Fellesføring - tidstyver

I tildelingsbrevet for 2016 ble det gitt en fellesføring for alle statlige virksomheter om styrket kontakt mellom brukerne og forvaltningen. Dette er et ledd i arbeidet med en enklere hverdag for folk flest; kfr rundskriv H-14/2015 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Virksomhetene er derfor bedt om å kartlegge hvordan brukere opplever virksomheten, og på denne bakgrunn vurdere behovet for å iverksette tiltak for å forbedre tjenestene.

Oslo bispedømmeråd er arbeidsgiver for prestene og prestene er derfor de primære brukere av våre tjenester. Det vil være kjent at kirken er organisert gjennom to arbeidsgiverlinjer, og henvendelser fra «folk flest» eller kirkemedlemmene er i all hovedsak rettet mot den andre arbeidsgiverlinjen (fellesrådslinjen), særlig inn mot menighetenes kirketorg.

Det er i begge arbeidsgiverlinjer i 2016 foretatt arbeidsmiljøundersøkelser som kartlegger relasjonen mellom forvaltning og brukere. Vi viser til omtalen i kapittel 3.

Virksomhetsoverdragelsen pr 1.1. 2017 åpner på sikt for en forenklet kirkestruktur som kan bidra til at opplevd avstand mellom bruker og forvaltning blir mindre.

Våre nye nettsider ble lansert i 2016 og antall treff dette året økte til over 70 000. Vi viser til avsnitt om kommunikasjon annet sted i denne årsmeldingen.

I samarbeid med fellesrådene har vi arbeidet med å gjøre kirken mer synlig i det offentlige rom. Våren 2016 lanserte således Oslo bispedømme en dåpskampanje på trikker, busser og t-baner i Oslo. Det ble i etterkant foretatt en enkel undersøkelse om hvordan foreldre opplevde dåpskampanjen.

Revisjonsoppfølging

Riksrevisjonen hadde ikke vesentlige merknader til Oslo bispedømmeråd for regnskapsåret 2015. Riksrevisjonen har i sin revisjonsberetning juni 2016 konkludert med at årsregnskapet 2015 for Oslo bispedømmeråd er utarbeidet i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring i Norge. Revisjonen for regnskapsåret 2016 foregår i perioden mai 2016 – april 2017, og resultatet av revisjonen vil bli rapportert i form av en revisjonsberetning innen 1.mai 2017.

5. VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Biskop Ole Christian M. Kvarme har søkt avskjed som biskop i Oslo fra 1.oktober 2017. Avskjedsgudstjenesten er bestemt til 3.september i Oslo domkirke. Bispedømmerådet skal innen 19.mai nominere fem kandidater til stillingen. Kirkerådet tilsetter i møte 13.-14.september ny biskop i Oslo. Året vil bli preget av avskjed for sittende biskop og tilsetning og innsettelse av ny biskop.

Strategi for Oslo bispedømme 2015 – 2018 angir satsingsområder for kirken i Asker, Bærum, Oslo og det landsdekkende Døveprostiet. Under visjonen **Mer himmel på jord** har Oslo bispedømme fire hovedmål for perioden:

1. Flere deltar i gudstjenesten og møter Gud i fellesskapet
2. Flere søker dåp og trosopplæring
3. Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
4. Flere får lyst til å arbeide i kirken

Oslo bispedømmeråd og biskop er optimistiske med tanke på framtidsutsiktene for folkekirken i bispedømmet. Vi har tro på at Guds grensespregende kjærlighet skaper forvandling og tro og at Gud virker i alle menneskers liv. Samtidig er det noen utviklingstrekk i bispedømmet vi må ta inn over oss og sette inn tiltak for å motvirke.

Nedgangen i **antall døpte** representerer en alvorlig utfordring for folkekirken. Sammenlignet med landet for øvrig er nedgangen størst i Oslo. **Dåp** er derfor satsingsområde nummer én gjennom hele perioden. Det langsiktige arbeidet med å snu trenden må fortsette. Utviklingen kan være uttrykk for dyptgående endringer i religiøs praksis som på sikt er kritisk for folkekirkens fremtid.

Skoleåret 2016/17 er **ungdomsår** i Oslo bispedømme. Dette skal synliggjøre bispedømmets satsing på barn og unge, gjennom sentrale og lokale arrangement og bidra til rekruttering til kirkelig tjeneste.

Markering av 500 år siden reformasjonen skjer på ulike arenaer. I samarbeid med Den katolske kirke arrangeres en møteserie på Litteraturhuset med tema «Luthers teser i vår tid?». Alle bispedømmets prester deltar i etterutdanningsprogrammet «Reformasjon nå».

Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som en **folkekirke**; jf. Prop 1S 2016-2017. Nøkkeltall om medlemskap og oppslutningen om kirkelige handlinger vil derfor trolig få økt betydning i fastsettelse av rammebetingelser for kirken. Den norske kirke trenger å bli bedre både på innhenting, kvalitets-sikring og analyse av statistiske data. Feilkilder må identifiseres, da vi har erfart at det kan gi store utslag.

Skillet stat og kirke er gjennomført. Den norske kirke er eget rettssubjekt fra 1.1.2017.

Virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestene og de ansatte i Kirkerådet og bispedømmeadministrasjonene er overført til kirken. Første fase i omstillingsarbeidet er gjennomført. Nye fellesløsninger innen lønn,

Stiftsdirektør Elise Sandnes (Foto: Oslo bispedømme)

personal og regnskap er testet og implementert, men det gjenstår et betydelig arbeid med kvalitetssikring og samordning mellom Kirkerådet og bispedømmerådene med tanke på en best mulig ressursutnyttelse. Arbeidsmengden for ansatte ved bispedømmekontorene har økt markant som følge av omstillingene og vil med stor sannsynlighet vedvare også inneværende år. Opplæring i ny hovedavtale og hovedtariffavtale må gjennomføres i 2017.

Regjeringen har i sin politiske plattform sagt at de vil utarbeide en **helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn**. Denne loven kan gi endrede rammebetingelser for Den norske kirke når den foreligger. I arbeidet inngår også ny finansieringsordning. Det er signalisert at saken vil bli sendt på høring våren 2017. Dette arbeidet påvirker hvordan vi best skal tenke om organiseringen av kirken i bispedømmet.

Opphør av **boplikt og nye arbeidstidsavtaler for prestene** ble vedtatt i 2015. Arbeidstidsavtalen skal reforhandles innen 1.juli 2017. Det kan innebære nye tilpasninger. Et mer grunnleggende spørsmål er om endringene på sikt vil få konsekvenser for prestatetjenestens innhold, lokale forankring og arbeidet i menighetene.

Bispedømmerådet er bekymret for fellestrådenes **økonomi**, og derav fellestrådenes evne til å bidra med ressurser til vedlikehold av kirkene og ressurser til bemanning og gudstjenester. Oslo bispedømme har de siste årene hatt god økonomistyring og stabil bemanning. Endrede rammevilkår for prestatetjenesten og regjeringens produktivitetskrav har ført til økte lønnsutgifter og derav behov for å redusere antall stillinger ytterligere. Det pågår et arbeid med en ny og bærekraftig bemanningsplan. Å sikre fremtidig finansering og gode og forutsigbare rammevilkår for sykehjemsprestatetjenesten vil være en prioritert oppgave i 2017.

Endringer i kommunestrukturen er av betydning for den kirkelige organisering. Asker, Hurum og Røyken kommuner har vedtatt **kommunesammenslåing**. I arbeidet med ny kirkeordning kan kommunereformen bli en viktig premissleverandør. Mandat for **prosjekt enhetlig ledelse i Oslo bispedømme** er vedtatt som et samarbeidsprosjekt mellom Oslo biskop, bispedømmerådet og fellestrådene i Asker, Bærum og Oslo. Prosjektet tar sikte på å utarbeide en modell for organisering av kirken i Oslo bispedømme.

Det store antallet migrantmenigheter i Oslo bispedømme tilsier at biskop og bispedømmeråd må ha fokus på å **videreutvikle felleskirkelige arenaer** og sammen med fellestrådene praktisk legge til rette for at kristne fra andre kulturer kan få kirkerom og egnede møteplasser. Bispedømmerådet vil i samarbeid med Kirkelig fellestråd i Oslo arbeide med en **kirkebruksplan**. Den politiske situasjonen i Europa og Norden med økende ekstremisme utfordrer også Den norske kirke til å intensivere og prioritere **dialogarbeid** lokalt, regionalt og nasjonalt. Utdanning av dialogpiloter blir spennende å følge i tiden som kommer.

Kirkemøtets vedtak har åpnet for **vigsel av likekjønnede par**. Det betyr at alle medlemmer nå skal få oppleve at de kan få gifte seg i sin lokale kirke. Biskop og bispedømmeråd vil sørge for oppfølging av vedtaket på en god måte og vil samtidig se til at det i praksis er rom og respekt for to syn på ekteskapet også i fortsettelsen.

6. ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommentarer

Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten til Kulturdepartementet. Oslo bispedømme er underlagt Kulturdepartementet og fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet. Det vises til prinsippnoten.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet. Vi mener årsregnskapet gir et dekkende bilde av bispedømmets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Oslo bispedømme har i 2016 samlet disponert tildelinger på utgiftssiden kr 195,1 mill. I beløpet inngår kr 144,3 mill til post 01 som skal dekke driftsutgiftene til prestedjeneren, bispedømmerådet og biskop. Bevilgning til det landsdekkende døveprostiet inngår også i post 01. Tilskudd (post 075) kr 42,9 mill omfatter trosopplæring, diakoni- og undervisning samt støtte til kirkelige og musikalske aktiviteter i Oslo domkirke. I samlet disponering inngår også post 21 spesielle driftsutgifter som bl.a. omfatter sykehjemsprester (finansieres av Oslo kommune)

Artskontorrapporteringen viser at brutto utgifter til drift og investeringer (eksklusiv tilskudd) var kr 152,7 mill i 2016. 90 % av utgiftene gjelder utbetalinger til lønn og sosiale utgifter som beløp seg til brutto kr 137 mill i 2016. Netto utgjør utgifter til drift og investeringer kr 144 mill.

Øvrige driftsutgifter utgjør kr 15,6 mill mot kr 17,7 mill året før; kfr note 3. I disse utgiftene er kostnader til husdrift/husleie største post med kr 5,4 mill. Leieavtalen om bispegården med Statsbygg utgår ultimo 2019. Kjøp av konsulenttjenester er utgiftsført med kr 2,3 mill. I dette beløpet inngår bl.a honorarer til arbeidsveiledning, flytteoppdrag, juridiske honorarer, tjenestekjøp knyttet til kultursatsingen Påske&Pasjon og bidrag til Kirkelig dialogcenter.

Målt mot tildeling hadde Oslo bispedømme i 2016 et samlet mindreforbruk for post 01 på kr 161 000 eller 0,11 %. Isolert sett har presteregnskapet et merforbruk men dette er innekket gjennom mindreforbruk innen kirkelig administrasjon.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i overensstemmelse med forvaltning av tilskuddsordninger; kfr kapittel 6 i bestemmelser om økonomistyring i staten. Det er utbetalt tilskudd kr 42,7 mill mot kr 42,3 mill i 2015. Målt mot tildeling har post 075 et mindreforbruk på kr 186 000 eller 0,43 %.

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Oslo bispedømme. Innledende revisjonshandlinger for 2016 har startet, og revisjonen vil pågå frem til april 2017. Revisjons-beretningen vil foreligge innen 1 mai. Beretningen er unntatt offentligheten fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på Oslo bispedømmes nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Oslo, 27.februar 2017

Oslo bispedømme, Den norske kirke

Gard Realf Sandaker-Nielsen
bispedømmerådets leder

Elise Sandnes
stiftsdirektør

Prinsippnote

Årsregnskap for Oslo bispedømme er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12.desember 2003 med endringer, senest 18.september 2013 og som trådte i kraft fra 2014. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kulturdepartementet.

Oppstillingen av **bevilgningsrapporteringen** omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av **artskontorrapporteringen** har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med bruttobeløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 om hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapportering

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Oslo bispedømme har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Oslo bispedømme har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Oslo bispedømme står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorrapportering

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Oslo bispedømme har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Oslo bispedømme har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelinger skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen. Mellomværendet med statskassen utgjør kr 2,5 mill; kfr note 8.

Vedlegg

Regnskapsoppstilling med noter

Virksomhet: **G9 - Oslo bispedømmeråd**

Rapport kjørt: 31.01.2017

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindregift
70340	Driftsutgifter	01			144.339.000	145.093.058	-754.058
70340	Spesielle driftsutgifter	21			7.848.000	7.590.874	257.126
70340	Tilskudd dåpsopplæring	75			42.937.000	42.750.718	186.282
<i>Sum utgiftsført</i>					195.124.000	195.434.650	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3340	Ymse inntekter	01			1.481.000	2.396.372	915.372
3340	Inntekter ved oppdrag	02			7.848.000	6.404.874	-1.443.126
5309	Tilfeldige inntekter	29			0	266.692	
5700	Arbeids giveravgift SLP	72			0	17.687.610	
<i>Sum inntektsført</i>					9.329.000	26.755.548	
<i>Netto rapportert til bevilgningsregnskapet</i>						168.679.103	
Kapitalkontoer							
60065501	Norges Bank KK / innbetalinger					14.152.324	
60065502	Norges Bank KK/ utbetalinger					-188.741.488	
703873	Endring i mellomværende med statskassen					5.910.061	
<i>Sum rapportert</i>						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
					31.12.2016	31.12.2015	Endring
703873	Mellomværende med statskassen				-2.545.938	-8.455.999	5.910.061

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Note A og B

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter				
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling	
0340 01	-92.000	144.431.000	144.339.000	
3341 01		-1.481.000	-1.481.000	
0340 21		7.848.000	7.848.000	
3340 02		-7.848.000	-7.848.000	
034075 - KR		42.937.000	42.937.000	

Virksomhet: G9 - Oslo

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Mengde(-) / mindre utgift	Ugiftsført av andre / iht. avgitte belastnings- / fullmakter(-)	Mengde(-) / mindre utgift etter avgitte belastnings- / fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) / iht. merinntektsfullmakt	Ondisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
034001334001	presteskapet og kirk adm	-754.038	-754.038	-754.038	915.372			161.314	[5% av årets tildeling i note A]	161.314
034021334002	Post 21	257.126	257.126	257.126	-1.443.126			-1.186.000	[5% av årets tildeling i note A]	
				0				0	[5% av årets tildeling i note A]	
				0				0	[Sum årets og fjorårets tildeling]	
0340 75	KR - Døpsopplæring	186.282	186.282	186.282	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon										

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (ugiftsført av andre)

Fullmakt til å overskrive driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskrive investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskrive driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskrive driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romerallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Artskontorrapportering

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	5.560.836	6.078.553
Salgs- og leieinntekter	1	3.112.106	3.871.150
Andre inntekter	1	128.304	46.213
<i>Sum inntekter fra drift</i>		8.801.246	3.995.917
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	137.057.428	129.271.709
Andre utbetalinger til drift	3	15.626.504	17.692.523
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		152.683.932	146.964.232
Netto rapporterte driftsutgifter		143.882.685,99	136.968.315
Investerings- og finansinntekter rapportert til			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til			
Utbetaling til investeringer	5	0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		0	0
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	42.750.718	42.284.818
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		42.750.718	42.284.818
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1385 (ref. kap. 5303, inntekt)		266.632	282.311
Arbeidsgiveravgift konto 1386 (ref. kap. 5700, inntekt)		17.687.610	16.306.474
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1387 (ref. kap. 1633,		0	0
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-17.954.301	-16.588.785
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		168.679.103	162.664.348

Oversikt over mellomværende med statskassen **

	2016	2015
Eiendeler og gjeld		
Fordringer	0	84.027
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	0	-6.288.295
Skyldige offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	-2.545.938	-2.251.731
Sum mellomværende med statskassen	-2.545.938	-8.455.999

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Note 1 og 2

Virksomhet G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 1 Innbetalinger fra drift**

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	687.936	0
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	3.689.937	4.802.006
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1.182.304	1.276.547
Tilskudd fra næringsliv og private	659	0
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	5.560.836	6.078.553
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt varer, utenfor avgiftsområdet	2.235	0
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	707.593	351.438
Eksteme refusjonsinntekter	1.887.454	3.109.811
Tilfeldige inntekter	367.210	375.670
Kursinntekter	77.500	0
Annen leieinntekt	70.115	34.231
Sum salgs- og leieinnbetalinger	3.112.106	3.871.150
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	128.304	46.213
Sum andre innbetalinger	128.304	46.213
Sum innbetalinger fra drift	8.801.246	9.995.917

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 2 Utbetalinger til lønn**

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	122.429.540	118.121.707
Arbeidsgiveravgift	17.687.610	16.306.474
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-5.541.544	-6.902.049
Andre ytelser	2.481.823	1.745.578
Sum utbetalinger til lønn	137.057.428	129.271.709
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	187,3	193,3

Note 3 og 4

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 3 Andre utbetalinger til drift**

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	4.813.971	4.794.202
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	589.469	514.195
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	43.371	37.797
Mindre utstysanskaffelser	170.438	520.309
Leie av maskiner, inventar og lignende	276.434	247.525
Kjøp av fremmede tjenester	2.336.323	3.756.292
Reiser og diett	4.205.857	3.825.200
Øvrige driftsutgifter	3.190.640	3.997.002
Sum andre utbetalinger til drift	15.626.504	17.692.523

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 4 Finansinntekter og finansutgifter**

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 5, 6 og 7

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer**

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Sum utbetaling til investeringer	0	0

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten**

	31.12.2016	31.12.2015
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Virksomhet: G9 - Oslo bispedømmeråd**Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten**

	31.12.2016	31.12.2015
Tilskudd til menigheter og fellestråd	42.750.718	42.284.818
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	42.750.718	42.284.818

Note 8

Virksomhet G9 - Oslo bispedømmeråd

Rapport kjørt: 31.01.2017

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016	31.12.2016	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obliqsjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	0	0	0
Langriktig gjeld			
Annen langriktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortriktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	0	0	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortriktig gjeld	-2.545,93**	-2.545,93	0
Sum	-2.545,93	-2.545,93	0
Sum	-2.545,93	-2.545,93	0

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8B

** Annen kortriktig gjeld gjelder primært ekstrane prosjektmidler samt egenkapital knyttet til ykkeshjempreter.

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksje	Eierandel	Stemmer	Årets resultat	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i egenkap*
Aksjer							
Selskap 1							
Selskap 2							
Selskap 3							
Balanseført verdi 31.12.2016							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdier den samme i både virksomhetens kontantparifisering og ka

Oslo bispedømme

Postadresse: Postboks 9307 Grønland, 0135 OSLO

Besøksadresse: St. Halvards plass 3, 0192 OSLO

E-Post: oslo.bispedømme@kirken.no

Telefon: +47 23 30 11 60